

Apskats 04

LV

Kohēzijas politikas
nākotne: jāņem vērā
iepriekš gūtās atziņas

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

2025

Saturs

	Punkts
Galvenie vēstījumi	01–24
Kāpēc šī joma ir svarīga	01–07
Vispārējas piezīmes un iespējas nākotnē	08–24
Kohēzijas politikas īstenošanu ietekmējoši faktori	25–104
Mērķu noteikšana	26–37
Kohēzijas politikas mērķi laika gaitā ir kļuvuši plašāki	26–29
Lielāks uzsvars uz konkurētspēju	30–33
Reģionālo un vietējo vajadzību apmierināšana	34–37
Kohēzijas politikas izdevumu elastība	38–49
Ilgtermiņa plānošana nodrošina paredzamību, bet var kavēt elastību	39–43
Pārplānošana ir kļuvusi biežāka	44–46
Kohēzijas politika bieži ir pielāgota, lai būtu iespējama ar krīzi saistīta elastība	47–49
Tiesiskā regulējuma vienkāršošana	50–53
Līdzekļu apgūšana	54–62
Tiesiskā regulējuma un programmu novēlota pieņemšana rada spiedienu uz kohēzijas politikas finansējuma izmantošanu	56–58
ANM un kohēzijas finansējuma līdzāspastāvēšana rada papildu apguves riskus	59–62
Orientēšanās uz darbības rezultātiem palielināšana	63–92
Nepietiekami stimuli, lai palielinātu uzsvaru uz sniegumu kohēzijas politikā	65–79
Nepilnības uzraudzībā un izvērtēšanā nozīmē, ka nav pietiekamas informācijas par rezultātiem	80–89
Problēmas, kas saistītas ar uzsvaru uz sniegumu veicināšanu, izmantojot ANM modeli	90–92
Kohēzijas izdevumu pareizība	93–104
Ticamības nodrošināšanas sistēma joprojām nav pilnībā efektīva	96–101
Nepilnības ir vērojamas gan kohēzijas nodrošināšanas, gan ANM atbilstības sistēmās	102–104

Pielikumi

I pielikums. Kohēzijas politikas īpatsvars procentos no publiskajiem ieguldījumiem katrā dalībvalstī (2014.–2020. gads)

II pielikums. Kohēzijas politikas ietekme uz atšķirību mazināšanu

Saīsinājumi

Glosārijs

ERP darba grupa

Galvenie vēstījumi

Kāpēc šī joma ir svarīga

01 Kohēzijas politika ir paredzēta ar [Līguma par Eiropas Savienības darbību](#) ("LESD") 174.–187. pantu. Tās mērķis ir veicināt līdzsvarotu attīstību visā Eiropas Savienībā, stiprinot tās ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju un mazinot reģionu atšķirības. Galvenā uzmanība tiek pievērsta strukturālo trūkumu pārvarēšanai un ilgtermiņa noturības veidošanai. Tajā turpmākā uzmanība ir pievērsta mazāk attīstītiem reģioniem, lauku apvidiem, reģioniem, kuros notiek rūpniecības restrukturizācija vai kuros pastāv risks nonākt ekonomikas stagnācijā, kā arī apgabaliem, kuros ir dabas vai demogrāfijas problēmas.

02 Kohēzijas politiku dalītā pārvaldībā īsteno Komisija un vairāk nekā 400 valstu un reģionālās iestādes dalībvalstīs. Izstrāde un īstenošana ietver partnerību starp ieinteresētajām valsts, reģionālā un vietējā līmeņa personām.

03 No 1989. līdz 2023. gadam ES ar kohēzijas politikas starpniecību ieguldīja 1040 miljardus EUR, savukārt 2021.–2027. gada plānošanas periodam ir piešķirti papildu 392 miljardi EUR. Tā ir lielākā šāda veida reģionālās attīstības politika pasaulē, un tai atvēlēta aptuveni viena trešdaļa no ES budžeta. To bieži dēvē par ES integrācijas stūrakmeni.

04 ES iedala savus reģionus trīs kategorijās, pamatojoties uz to IKP:

- mazāk attīstīti reģioni, kuros IKP uz vienu iedzīvotāju ir mazāks par 75 % no ES vidējā rādītāja;
- pārejas reģioni, kur IKP uz vienu iedzīvotāju caurmērā ir 75 %–100 % no ES vidējā rādītāja;
- vairāk attīstīti reģioni, kur IKP uz vienu iedzīvotāju pārsniedz ES vidējo rādītāju¹.

¹ [Regula \(EU\) 2021/1060](#), 108. pants.

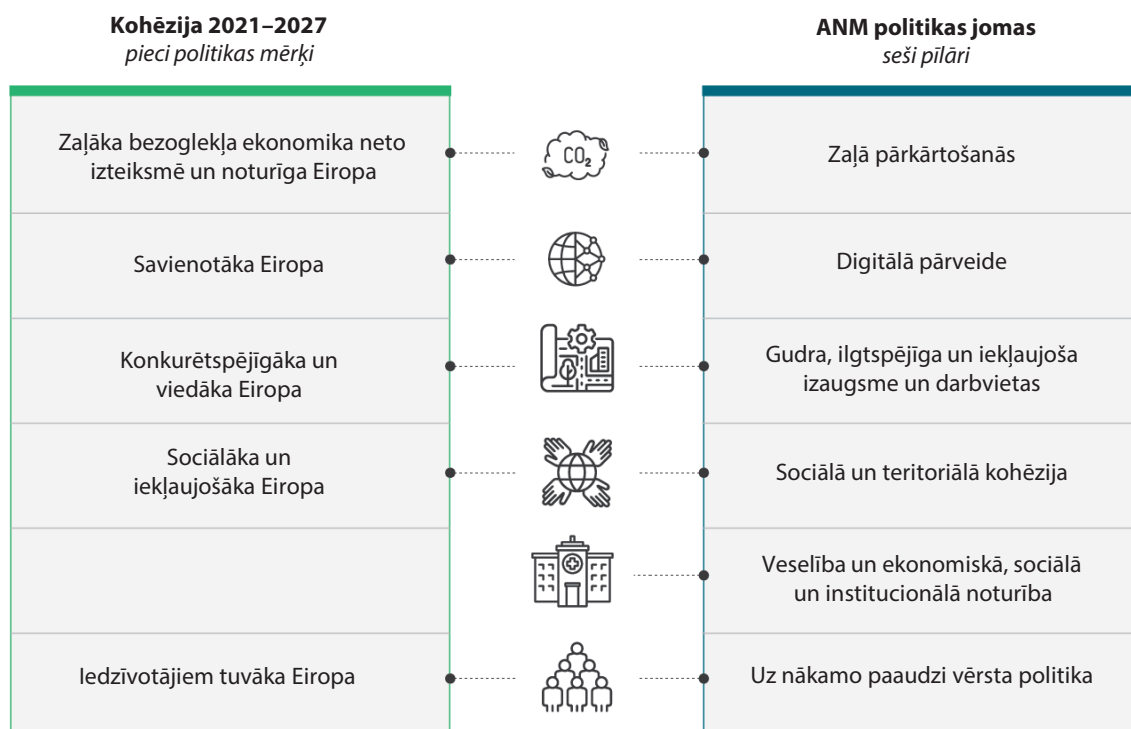
05 Kohēzijas politiku īsteno, izmantojot šādus fondus, kas līdzfinansē daudzas programmas un projektus dalībvalstīs:

- Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF), kas atbalsta reģionu sociālo un ekonomisko attīstību;
- Kohēzijas fonds (KF), kas atbalsta ieguldījumus vides un transporta jomā mazāk turīgās dalībvalstīs;
- Eiropas Sociālais fonds Plus (ESF+), kas atbalsta darbavietas un taisnīgas un sociāli iekļaujošas sabiedrības izveidi dalībvalstīs; un
- Taisnīgas pārkārtošanās fonds, jauns instruments 2021.–2027. gadam, kas atbalsta reģionus, kurus visvairāk ietekmē pāreja uz klimatneitralitāti.

06 2014.–2020. gada plānošanas periodā kohēzijas politika nodrošināja vidēji 14 % no kopējiem publiskajiem ieguldījumiem ES kopumā, bet ar ievērojamām atšķirībām starp dalībvalstīm (*1 pielikums*).

07 Atveseļošanas un noturības mehānisms (ANM) tika izveidots kā pagaidu instruments, ko Komisija īsteno, izmantojot tiešu pārvaldību. Tas darbosies vienlaikus ar ES kohēzijas politikas fondiem līdz tā pabeigšanai 2026. gada beigās. Daudzos gadījumos dalībvalstis var izvēlēties finansēt ieguldījumus, izmantojot vai nu ANM, vai kohēzijas politikas fondus, vai arī apvienojot abus. *1. attēlā* ir parādīts, ka ANM un kohēzijas politikas fondu izdevumu prioritātes ir līdzīgas, lai gan aprakstītas atšķirīgi. Tas, ka abi instrumenti finansē viena un tā paša veida ieguldījumus, padara to salīdzināšanu neizbēgamu.

1. attēls – Kohēzijas politikas mērķi un ANM pīlāri

Avots: ERP, pamatojoties uz Regulu (ES) 2021/1060 un Regulu (ES) 2021/241.

Vispārējās piezīmes un iespējas nākotnē

08 Šis nav revīzijas ziņojums, bet apskats, kura pamatā ir mūsu iepriekšējais darbs kohēzijas politikas un ANM jomās un cita publiski pieejama informācija. Šis apskata mērķis ir sniegt ieskatu, kas veicina diskusiju par kohēzijas virzienu pēc 2027. gada. Mūsu apskatā ir apkopotas mūsu publicētās revīzijas, pārskati un atzinumi par dažādiem kohēzijas politikas izstrādes un īstenošanas aspektiem laikposmā no 2018. gada līdz 2025. gada maijam un attiecīgā gadījumā tie ir salīdzināti ar mūsu galvenajiem secinājumiem par ANM.

Mērķu noteikšana

09 LESD (174. pants) definē kohēzijas politiku kā instrumentu ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas stiprināšanai un reģionālo atšķirību mazināšanai. Tās fokuss laika gaitā ir attīstījies un paplašinājies, un tagad politika ietver plašāku ES prioritāšu un mērķu kopumu, un uz to attiecas vairāki transversāli principi. Šī tendence, kas turpinās Komisijas priekšlikumos saskaņā ar 2025. gada vidusposma apskatu, var veicināt kohēzijas politikas programmu sadrumstalotību un sarežģītību un novirzīties no kohēzijas politikas pamatzdevuma samazināt reģionālās atšķirības (26.–29. punkts).

10 Konkurētspēja ir kļuvusi par svarīgu ES prioritāti. 2021.–2027. gada kohēzijas politika jau ir vērsta uz investīcijām galvenajās jomās, kas ir svarīgas konkurētspējai, tostarp inovācijā, dekarbonizācijā un prasmēs. Mazāk attīstītie reģioni vairāk paļaujas uz šo atbalstu, jo līdz šim tieši attīstītie reģioni ir bijuši visveiksmīgākie attiecībā uz ļoti konkurētspējīgiem aicinājumiem piekļūt līdzekļiem tiešā pārvaldībā (piemēram, “Apvārsnis Eiropa”). Turklāt pastāv ierobežojumi attiecībā uz kohēzijas politikas finansējuma izmantošanu lieliem uzņēmumiem (**30.–33.** punkts).

11 Kohēzijas politikas mērķis ir risināt dažādas reģionālās un vietējās attīstības vajadzības. Programmu sagatavošanas, īstenošanas un novērtēšanas partnerības principa mērķis ir nodrošināt, ka iestādes, pilsoniskā sabiedrība un citas ieinteresētās personas tiek jēgpilni iesaistītas, izmantojot augšupēju un daudzlīmeņu pārvaldības pieeju. Tomēr, neraugoties uz to, mēs konstatējam, ka programmas mērķi ne vienmēr atspoguļo konkrētās vajadzības. Mēs arī uzsverām, cik svarīgi ir izmantot pārredzamus, objektīvus un vajadzībām pielāgotus kritērijus, lai noteiktu labākos projektus. Turklāt mēs konstatējam, ka Eiropas teritoriālās sadarbības potenciāls nav pilnībā izmantots (**34.–37.** punkts).

1. izcēlums

Nākotnes mērķu noteikšanas iespējas kohēzijas politikā

Nosakot kohēzijas politikas mērķus nākotnē, ir iespēja:

- 1) izstrādāt mērķus, kas joprojām ir balstīti uz katra reģiona attīstības vajadzībām un stratēģijām saskaņā ar partnerības principu;
- 2) ierobežot kohēzijas politikas fondu sadrumstalotību un sarežģītību un novērst politikas mērķu un transversālo principu pavairošanu;
- 3) atbalstīt sinerģiju starp kohēziju un tieši pārvaldītām programmām, saskaņojot normatīvos noteikumus, piemēram, prasības attiecībā uz publisko iepirkumu un valsts atbalsta noteikumus.

Kohēzijas politikas izdevumu elastība

12 Kohēzijas politikas satvars ir izstrādāts, lai nodrošinātu dalībvalstīm un to reģioniem ilgtermiņa stratēģisko virzību un paredzamību. Tajā pašā laikā kohēzijas politikas noteikumi ierobežo dalībvalstu elastību pārdalīt līdzekļus plānošanas periodā, lai reaģētu uz to mainīgajām vajadzībām (**38.–43.** punkts).

13 Kohēzijas politikas fondu pārplānošana ir galvenais mehānisms, kas pieejams vadošajām iestādēm, lai pielāgotu programmas jaunām vai atjauninātām vajadzībām īstenošanas laikā. Pārplānošanai ir jābūt pamatotai ar nopietnu pamatojumu. Noteikumi ir jāvuši katrā secīgajā periodā palielināt pārplānošanas iespējas, lai gan ar šo procesu ir saistīta ievērojama administratīvā slodze (44.–46. punkts).

14 Papildus iestrādātajiem elastības mehānismiem kohēzijas politikas tiesiskais regulējums bieži ir grozīts, lai palīdzētu dalībvalstīm risināt konkrētas krīzes. Tā piemērotība ātrai reaģēšanai uz krīzēm ir saistīta ar tā pielāgojamību un ievērojamiem resursiem, ko tas var mobilizēt. 2021.–2027. gada noteikumi nodrošina papildu elastību krīzes laikā, ļaujot Komisijai ātrāk veikt pagaidu reaģēšanas pasākumus. Tomēr kohēzijas politikas izmantošana īstermiņa reaģēšanai krīzes situācijās var apdraudēt tās primāro stratēģisko koncentrēšanos uz kohēzijas stiprināšanu un atšķirību mazināšanu starp ES reģioniem (47.–49. punkts).

2. izcēlums

Elastības iespējas kohēzijas politikas līdzekļu plānošanā

Attiecībā uz turpmāko plānošanu ir iespēja:

- 1) nodrošināt, ka ilgtermiņa stratēģisko koncentrēšanos uz ekonomiskās un sociālās kohēzijas stiprināšanu un atšķirību mazināšanu neapdraud pasākumi, kas galvenokārt atbilst īstermiņa vajadzībām;
- 2) nodrošināt, ka noteikumi, piemēram, tematiskā koncentrācija, nodrošina reģioniem pietiekamu elastību, lai nodrošinātu, ka to investīcijas atbilst to vajadzībām, vienlaikus veicinot arī ES prioritāšu īstenošanu;
- 3) izmantot elastīgāku pieeju, piemēram, neplānojot visus līdzekļus perioda pirmajos gados, vienlaikus saglabājot līdzsvaru starp ilgtermiņa stratēģiskās plānošanas vajadzībām un pielāgošanos jaunām vajadzībām;
- 4) racionalizēt pārplānošanas procedūras un Komisijas apstiprināšanas procesus, lai samazinātu administratīvo darba slodzi līdz nepieciešamajam minimumam.

Tiesiskā regulējuma vienkāršošana

15 Kopš 2000.–2006. gada plānošanas perioda vienkāršošana ir bijis pastāvīgs Komisijas mērķis attiecībā uz kohēzijas politikas fondiem. Noteikumi, kas reglamentē ES kohēzijas politikas īstenošanu, ir svarīgi, lai nodrošinātu, ka līdzekļi tiek izlietoti, lai sasniegtu politikas mērķus, un ka tie nodrošina ieguldīto līdzekļu atdevi. Tomēr šie noteikumi bieži tiek uzskatīti par pārāk sarežģītiem. Tie ietver īpašus ES kohēzijas politikas noteikumus, galvenokārt atbilstības noteikumus, citus transversālus un iekšējā tirgus ES noteikumus, piemēram, noteikumus par publisko iepirkumu un valsts atbalstu, un valsts (un dažkārt pat reģionālos) noteikumus, kas attiecas uz aspektiem, kuri ir svarīgi politikas veidotājiem un regulatoriem uz vietas. Tas rada administratīvās izmaksas gan atbalsta saņēmējiem, gan programmu administratoriem un palielina kļūdu risku. Lai vienkāršošana būtu lietderīga, jāņem vērā visi attiecīgie ES, valstu un reģionālie noteikumi. Kā mēs vairākkārt esam norādījuši, vienkāršošana nedrīkst notikt uz pārskatatbildības un snieguma rēķina ([50.–52. punkts](#)).

16 Noteikumiem, kas reglamentē saņēmējiem radušos izmaksu atlīdzināšanu, ir vajadzīgi plaši dokumentēšanas un kontroles mehānismi. Vienkāršoti izmaksu risinājumi ir vienkāršāki, un tie ir mazāk pakļauti netīšu kļūdu riskam. Tomēr, neraugoties uz zināmu progresu, to izmantošana vadošajās iestādēs joprojām ir ierobežota, jo īpaši attiecībā uz ERAF ([53. punkts](#)).

3. izcēlums

Kohēzijas politikas turpmākas vienkāršošanas iespējas

Attiecībā uz jebkādam turpmākām vienkāršošanas iniciatīvām ir iespēja:

- 1) racionalizēt tiesisko regulējumu, neapdraudot kohēzijas mērķu sasniegšanu. Tas ietver īpašu ES kohēzijas politikas noteikumu pārskatīšanu, transversālus ES noteikumus, kas piemērojami politikai, un papildu noteikumus, ko noteikušas dalībvalstis un reģioni;
- 2) nodrošināt, ka vienkāršošana nenotiek uz pārskatatbildības un snieguma rēķina;
- 3) veicināt vienkāršotu izmaksu iespēju izmantošanu kopumā un jo īpaši standarta vienkāršotu izmaksu iespēju izmantošanu.

Līdzekļu apgūšana

17 Apguves spēja ir valsts un reģionālo administrāciju spēja izlietot finanšu resursus, kas tām ir piešķirti. Dažādi faktori ietekmē apguves spēju gan visās dalībvalstīs, gan to iekšienē. Tie ietver tiesiskā regulējuma novēlotu pieņemšanu un programmu apstiprināšanu, kā arī vadošo iestāžu nepietiekamo administratīvo spēju atlasīt un īstenot projektus (**54.–55.** punkts).

18 Lai efektīvi izmantotu kohēzijas finansējumu, ir ļoti svarīgi, lai vadošās iestādes plānošanas perioda beigās neiztērētu ievērojamas līdzekļu summas, jo tas var ierobežot uzmanību, ko tās pievērš atlasīto projektu potenciālajai pievienotajai vērtībai un kvalitātei. Iepriekš novērotās līdzekļu apgūšanas problēmas kohēzijas politikā 2021.–2027. gada programmas periodā ir saasinājušās ievērojami kavētā tiesiskā regulējuma, konkurences ar ANM un no tā izrietošās administratīvās kapacitātes spriedzes dēļ. Mēs konstatējam, ka lielāks priekšfinansējums saskaņā ar ANM sākotnēji atviegloja šajā instrumentā pieejamo līdzekļu izmaksu (**56.–62.** punkts).

4. izcēlums

Finansējuma ātrākas apguves iespējas

Lai uzlabotu līdzekļu apguves ātrumu kohēzijas politikā, ir iespēja:

- 1) pieņemt tiesisko regulējumu pietiekami savlaicīgi, lai varētu laikus sākt programmas īstenošanu;
- 2) ātrāk veikt plānošanu;
- 3) nodrošināt dalībvalstīm pienācīgu priekšfinansējuma līmeni, lai veicinātu projektu savlaicīgu īstenošanu.

Orientēšanās uz darbības rezultātiem palielināšana

19 Komisija ir centusies palielināt kohēzijas izdevumu orientēšanu uz darbības rezultātiem nesenos programmu periodos, mudinot dalībvalstis un reģionus pievērst uzmanību rezultātu sasniegšanai visā programmu īstenošanas laikā. Šajā nolūkā tā ieviesa vairākus jaunus mehānismus. Tomēr kopumā tās nav būtiski mainījušas veidu, kādā ES finansējums ir piešķirts un izmaksāts (**63.–66.** punkts).

20 Mūsu secinājumi parāda, ka nosacījumi sniedz vājus stimulus, lai kohēzijas izdevumi būtu efektīvi. Dažās jomās kohēzijas politika jau var sniegt finansiālu atbalstu reformu īstenošanai, un Komisija nesen ierosināja vēl vairāk paplašināt šo atbalstu. Lai gan ANM tika izstrādāts, lai atbalstītu reformas dalībvalstīs, rezultāti attiecībā uz strukturālo problēmu risināšanu un ES mērķu sasniegšanu līdz šim ir bijuši pieticīgi. Lai stimulētu orientēšanos uz darbības rezultātiem, ir jāizmanto modeli “finansējums, kas nav saistīts ar izmaksām”. Tomēr šā modeļa plaša izmantošana ANM nepadara to par instrumentu, kas balstīts uz darbības rezultātiem. Modeļa izmantošana kohēzijas politikā 2021.–2027. gada periodā salīdzinājumā ar 2014.–2020. gadu ir palielinājusies, bet joprojām ir ierobežota ([67.–79.](#) un [90.–92.](#) punkts).

21 Uzraudzībai un novērtēšanai ir būtiska nozīme, lai noteiktu kohēzijas izdevumu ieguldījumu kohēzijas politikas mērķu sasniegšanā. Lai gan uzraudzības sistēma ir plaša, mūsu ziņojumi liecina, ka tā nesniedz pietiekamu informāciju par kohēzijas politikas sasniegumiem ES līmenī, jo īpaši par rezultātiem. Mēs esam izdarījuši līdzīgus secinājumus par ANM, attiecībā uz kuru izplatītākie rādītāji mēra tikai rezultātu. Uzticamu datu nepieejamība apvienojumā ar savlaicīgu novērtējuma rezultātu trūkumu, lai sniegtu informāciju par tiesiskā regulējuma sagatavošanu pēc 2027. gada, būtiski ierobežo novērtējuma nozīmi uz pierādījumiem balstītas politikas veidošanā ([80.–89.](#) un [90.–92.](#) punkts).

5. izcēlums

Iespējas orientēties uz darbības rezultātiem

Attiecībā uz turpmākajiem kohēzijas politikas fondiem ir iespēja:

- 1) atbalstīt tikai tādas reformas, kas tieši uzlabo ES finansēto investīciju lietderību un efektivitāti;
- 2) nodrošināt, ka reformas un investīcijas tiek noteiktas vienā un tajā pašā līmenī (valsts vai reģionālā līmenī), lai maksājumi reģioniem nebūtu atkarīgi no valsts reformu veiksmīgas īstenošanas;
- 3) pieprasot tiem īstenot reformas, ņemt vērā katra reģiona situāciju un koncentrēt investīcijas uz to konkrēto neizmantoto ekonomisko potenciālu, lai šādā veidā panāktu izaugsmi;
- 4) stiprināt uz pierādījumiem balstītu politikas veidošanu, nodrošinot noderīgu un uzticamu uzraudzības datu pieejamību un savlaicīgus augstas kvalitātes novērtēšanas rezultātus.

Ja kohēzijas politikā tiek izmantoti uz darbības rezultātiem balstīti finansēšanas modeļi, ir iespēja:

- 5) skaidri sasaistīt finansējumu ar rezultātiem. Ja tas nav iespējams, šādu sistēmu nevajadzētu piemērot;
- 6) nodrošināt, kā uz darbības rezultātiem balstīta pieeja neaprobežotos tikai ar maksājuma nosacījumu noteikšanu, piemēram, atskaites punktiem un mērķrādītājiem, un ietvertu visus elementus, kas vajadzīgi efektivitātes un lietderības novērtēšanai;
- 7) saskaņoti definēt maksāšanas nosacījumus un konsekventi piemērot tos visām dalībvalstīm, lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi;
- 8) skaidri noteikt instrumentu darbības jomu un mērķus, lai maksimāli palielinātu ES finansējuma ietekmi un izvairītos no pārklāšanās ar citām programmām.
- 9) sniegt savlaicīgu un pārredzamu informāciju par to, kāds ir bijis finansējuma ieguldījums instrumenta mērķu sasniegšanā un kā tas paveikts.

Kohēzijas izdevumu pareizība

22 Tradicionāli kohēzijas maksājumi galvenokārt atlīdzina projektu izmaksas, ko deklarējuši saņēmēji, kuriem ir jāievēro sarežģīti ES un valstu noteikumi un procesi. Tas rada augstu objektīvo risku, ka noteikumi netiks ievēroti, un tas noved pie kļūdām. Mūsu veiktās revīzijas gadu gaitā ir parādījušas, ka kohēzijas izdevumi joprojām ir ES budžeta joma ar lielāko atbilstības kļūdu īpatsvaru, kas pastāvīgi pārsniedz būtiskuma sliekšni. Tas nozīmē, ka spēkā esošā ticamības nodrošināšanas sistēma vēl nav pilnībā efektīva ([93.](#)–[97.](#) punkts).

23 Dalībvalstu iestādes ziņo Komisijai par maksājumiem, ko tās veikušas maksājuma saņēmējiem, kurus tās uzskata par tiesīgiem saņemt ES finansējumu, un sniedz pārlicību, ka tie ir pareizi. Saskaņā ar kohēzijas nodrošināšanas satvaru Komisijai vajadzētu būt pārliecinātai, ka pārvaldības un kontroles sistēmas darbojas efektīvi. Tomēr šajā ziņā Komisija ir ļoti atkarīga no to dalībvalstu iestāžu sistēmu efektīvas darbības, kuras ir iesaistītas kohēzijas politikas līdzekļu verificēšanā un revīzijā ([98.](#)–[101.](#) punkts).

24 Atšķirībā no kohēzijas izdevumiem atbilstība ES un valstu noteikumiem nav nosacījums maksājumiem no ANM. Mēs ziņojām, ka ANM atbilstības satvars un noteikumi par ES finanšu interešu aizsardzību nav pietiekami stingri un ka ir būtiski, lai turpmākie instrumenti tiktu izstrādāti un īstenoti tā, lai nekaitētu pārskatatbildībai un pārredzamībai. Lai gan abi īstenošanas modeļi atšķiras, mēs konstatējam, ka pārlicības/atbilstības sistēmas, kas ir abu modeļu pamatā, tostarp dalībvalstu kontroles sistēmas, nav pietiekami efektīvas. Turklāt Komisija nevar veikt korekcijas par atsevišķiem ANM publiskā iepirkuma noteikumu pārkāpumiem, izņemot nopietnu pārkāpumu, piemēram, krāpšanas, korupcijas vai interešu konflikta gadījumā ([102.](#)–[104.](#) punkts).

6. izcēlums

Iespējas uzlabot kohēzijas izdevumu pareizību

Lai nodrošinātu likumību un pareizību, ir iespēja:

- 1) ieviest atbilstošu pārskatatbildības kārtību;
- 2) pastiprināt kontroles sistēmas, lai nodrošinātu atbilstību ES un valstu noteikumiem; un
- 3) nodrošināt, ka ir ieviesti efektīvi pasākumi, lai atgūtu nepareizi izlietotos līdzekļus.

Kohēzijas politikas īstenošanu ietekmējoši faktori

25 Komisija kopumā ir atbildīga par ES budžeta īstenošanu. Attiecībā uz kohēzijas politikas fondiem šī atbildība tiek dalīta ar dalībvalstīm. Valsts un reģionālās iestādes lemj par to, kā izlietot līdzekļus saskaņā ar ES prioritātēm un mērķiem. Vadošās iestādes atlasa atbalstāmos projektus, veic maksājumus saņēmējiem un pārvalda un uzrauga īstenošanu. Šajā sadaļā mēs izmantojam sava revīzijas un pārskata darba rezultātus, lai noteiktu iespējas labāk īstenot kohēzijas politiku.

Mērķu noteikšana

Kohēzijas politikas mērķi laika gaitā ir kļuvuši plašāki

26 Saskaņā ar [LESD](#) 174. pantu kohēzijas politika sākotnēji tika izveidota ar mērķi samazināt reģionālās atšķirības. Tās fokuss laika gaitā ir attīstījies un paplašinājies, aptverot arvien lielāku skaitu ES prioritāšu². Tā palīdz sasniegt plašu ES mērķu kopumu, tostarp zaļo un digitālo pārkārtošanos, un tādas politikas jomas kā pētniecība un inovācija, nodarbinātība, izglītība un prasmes, pārobežu sadarbība, ilgtspējīgs transports un sociālā iekļaušana. *II pielikumā* ir sniegts ziņojuma konstatējumu kopsavilkums par kohēzijas politikas ietekmi uz atšķirību mazināšanu un tās ietekmi uz sociālās un ekonomiskās nevienlīdzības novēršanu visā ES.

² EPRS, [ES kohēzijas nākotne: Scenāriji un to ietekme uz reģionālo nevienlīdzību – Eiropas integrācijas trūkuma radītās izmaksas](#), 2024., 8. lpp.

27 Komisijas tiesību aktu [priekšlikumi](#), kas iesniegti 2025. gada vidusposma apskata ietvaros, atspoguļo to, ka kohēzijas resursi tiek arvien vairāk mobilizēti, lai risinātu jaunās ES prioritātes. Priekšlikumos ir ietverti stimuli vadošajām iestādēm pārplānot savus līdzekļus, lai atspoguļotu prioritāšu maiņu tādās jomās kā konkurētspēja, cenas ziņā pieejami mājokļi, ūdens noturība, aizsardzības ražošanas jauda un militārā mobilitāte. [Atzinumā](#) par šiem priekšlikumiem mēs atzīmējam, ka, lai gan tas var uzlabot spēju reaģēt uz mainīgajām prioritātēm, tas var arī palielināt kohēzijas politikas programmu sadrumstalotību un sarežģīt to īstenošanu. Turklāt pieejamo līdzekļu izmantošana plašāku stratēģisko mērķu sasniegšanai var vājināt konkrētai vietai pielāgotu pieeju, t. i., principu par ieguldījumu pielāgošanu katra reģiona īpašajām vajadzībām un potenciālam, un var mazināt politikas efektivitāti reģionālo atšķirību mazināšanā. Turklāt, tā kā nav veikts Komisijas priekšlikumu ietekmes novērtējums, ir grūti novērtēt ierosināto izmaiņu iespējamo ietekmi.

28 Turklāt uz kohēzijas politiku attiecas arī transversālu principu kopums: “nenodarīt būtisku kaitējumu” (vides mērķiem), atbilstība Eiropas Savienības Pamattiesību hartai, dzimumu līdztiesība, diskriminācijas novēršana, ilgtspējīgas attīstības veicināšana un atbalsts ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu un Parīzes nolīguma sasniegšanai³. Turklāt dalībvalstīm, plānojot un īstenojot kohēzijas politiku, ir jāņem vērā attiecīgie konkrētām valstīm adresētie Eiropas pusgada procesa ieteikumi ([67.](#) punkts). Ņemot vērā plašo mērķu un principu klāstu, ko paredzēts risināt ar kohēzijas politiku, mēs iepriekš esam norādījuši, ka ir vajadzīgas skaidras ES prioritātes ar attiecīgiem mērķiem⁴.

29 Kohēzijas politikas mērķis ir apmierināt gan reģionālās, gan valstu vajadzības, vienlaikus veicinot plašāku Eiropas mērķu sasniegšanu. ES pievienotās vērtības radīšana nozīmē, ka ES līmenī veikta rīcība sniedz lielākus ieguvumus nekā rīcība valsts, reģionālā vai vietējā līmenī. Mūsu apskatā 03/2025 ir norādīts, ka ES pievienoto vērtību var efektīvi novērtēt tikai tad, ja tā ir skaidri definēta un konsekventi piemērota.

³ [Regulas \(ES\) 2021/1060](#) 16. apsvērums un 9. pants.

⁴ [Informatīvais apskats 08/2019](#), 14.–128. punkts.

Lielāks uzsvars uz konkurētspēju

30 Padomes Stratēģiskajā programmā 2024.–2029. gadam un Komisijas politiskajās prioritātēs tam pašam periodam galvenā uzmanība ir pievērsta ES konkurētspējas uzlabošanai, palielinot ražīgumu salīdzinājumā ar tās globālajiem konkurentiem. Nesenie ģeopolitiskie notikumi ir padarījuši ES ekonomisko drošību un konkurētspēju par svarīgām prioritātēm. Kohēzijas politikas finansējums atbalsta konkurētspēju kā izaugsmes veicināšanas veidu. Tā jo īpaši palīdz mazināt reģionālās atšķirības, atbalstot mazāk attīstīto reģionu izaugsmes potenciālu.

31 Vairākus ES fondus, kas atbalsta konkurētspēju, piemēram, pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa”, tieši pārvalda Komisija. Tas nozīmē, ka lēmumus par finansējumu pieņem ES līmenī, nevis valsts vai reģionālās iestādes. Starp ES reģioniem un dalībvalstīm pastāv būtiskas atšķirības attiecībā uz to līdzdalības līmeni šajās programmās. Dalība parasti balstās uz ļoti konkurētspējīgiem uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus, un reģioni ar augstākiem inovācijas rādītājiem, visticamāk, būs sekmīgāki šo līdzekļu iegūšanā⁵. Pamatprogramma “Apvārsnis Eiropa” pievērsās inovācijas plaīnai, kas vērsta uz dalībvalstīm ar zemiem rādītājiem, taču finansējums ir ļoti ierobežots salīdzinājumā ar kohēziju⁶. Tāpēc kohēzijas atbalsts ir svarīgs, lai palielinātu konkurētspēju mazāk attīstītos reģionos.

32 Komisija veicina labāku sinerģiju starp tieši pārvaldītām programmām un (dalītas pārvaldības) kohēzijas politikas fondiem⁷. Mēs iepriekš esam ziņojuši, ka saskaņotības trūkums starp normatīvajiem noteikumiem kavē šādu sinerģiju. Piemēram, pretēji kohēzijas politikai tieši pārvaldītām programmām nav nepieciešami ieguldījumi, lai ievērotu principu “nenodari būtisku kaitējumu” videi.

⁵ Kopīgais pētniecības centrs, [Īpašais ziņojums 23/2022](#), 50. punkts un 8 attēls; *Molica, F. un Marques Santos, A, Complementarities between R&I funds across EU regions*, 2024. gads.

⁶ [Īpašais ziņojums 15/2022](#), II punkts.

⁷ [Īpašais ziņojums 23/2022](#), 3.–4. punkts.

33 Konkurētspējas atbalsts saskaņā ar ERAF un KF pievēršas investīcijām MVU. Mēs esam atzinuši, ka ir svarīgi atbalstīt MVU kā ES ekonomikas pamatu⁸. Tomēr, lai gan dalībvalstis var izmantot ANM, lai atbalstītu lielus uzņēmumus, ERAF un KF finansējums produktīvām investīcijām šādās struktūrās ir ierobežots. Tikai ar zināmiem nosacījumiem ERAF un KF var atbalstīt pētniecības un inovācijas, energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas projektus un investīcijas, kas veicina platformas “Stratēģiskās tehnoloģijas Eiropai” mērķu sasniegšanu⁹.

Reģionālo un vietējo vajadzību apmierināšana

34 Kohēzijas politika ir izstrādāta, lai stiprinātu ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju un reaģētu uz reģionu daudzveidīgajām attīstības vajadzībām visā ES. Tās pamatā ir **partnerības** princips. Mērķis ir nodrošināt, lai reģionālās un vietējās iestādes, pilsoniskā sabiedrība un citas ieinteresētās personas tiktu jēgpilni iesaistītas programmu sagatavošanā, īstenošanā un novērtēšanā. Partnerības principa mērķis ir arī nodrošināt, ka programmu pamatā ir augšupēja un daudzlīmeņu pārvaldības pieeja ar pielāgotu atbalstu teritoriālajām problēmām un vietējām vajadzībām¹⁰.

35 Mēs esam konstatējuši, ka vajadzību novērtējumi ne vienmēr bija pietiekami saistīti ar programmas mērķiem. Tā rezultātā programmās noteiktie mērķi ne vienmēr atspoguļoja reģionālās vai valsts vajadzības un/vai bija neskaidri¹¹. Spēcīga uz vajadzībām balstīta plānošanas un atlases prakse būtu palīdzējusi nodrošināt, ka kohēzijas politika sniedz patiesu vērtību uz vietas. Mēs esam uzsvēruši, cik svarīgi ir izmantot pārredzamus, objektīvus un ar vajadzībām pamatotus kritērijus, lai noteiktu projektus, ar kuriem vislabāk var novērst reģionālās attīstības trūkumus, un finansētu projektus, kas citādi netiktu īstenoti¹².

⁸ Īpašais ziņojums 08/2022, I punkts.

⁹ Regulas (ES) 2021/1058 5. panta 2. punkts.

¹⁰ Komisijas Deleģētās regulas (ES) 240/2014 8. pants

¹¹ Apskats 08/2019 (Informatīvais dokuments), 35.–36. punkts; Īpašais ziņojums 19/2018, 99. punkts; Īpašais ziņojums 05/2017, 165. un 170. punkts; Īpašais ziņojums 08/2015, 66. punkts.

¹² Apskats 08/2019 (Informatīvais dokuments), 31. un 37.–38. punkts; Īpašais ziņojums 21/2018, 15.–16. punkts.

36 Kohēzijas politika arī atbalsta sadarbību starp reģioniem un valstīm, izmantojot Eiropas teritoriālās sadarbības programmas, kas pazīstamas kā “Interreg”.

Šo programmu mērķis ir pārvarēt ar robežām saistītos šķēršļus un risināt kopīgas problēmas, ko kopīgi apzinājušas dalībvalstis un reģioni. Gan 2014.–2020. gada, gan 2021.–2027. gada periodā “Interreg” veidoja mazāk nekā 3 % no kohēzijas budžeta, ierobežojot iespējas risināt pārrobežu vai transnacionālās problēmas. Attiecībā uz esošajām pārrobežu programmām mēs konstatējam, ka to potenciāls atraisīt attīstības spēju pierobežas reģionos nav pilnībā izmantots¹³.

37 Kohēzijas politikai un ANM ir kopīgi mērķi un tie finansē līdzīgus investīciju veidus (*1. attēls*). Lai gan kohēzijas politika darbojas, izmantojot vairākas programmas, kurās liela uzmanība ir pievērsta teritoriālajām vajadzībām un mazāk attīstītiem reģioniem, ANM ir centralizēts instruments, ko īsteno, izmantojot vienotu valsts plānu katrai dalībvalstij. Atšķirībā no kohēzijas politikas partnerības princips neattiecas uz ANM. Dalībvalstīm ir tikai jāsniedz Komisijai pārskats par apspriešanos, ko tās rīkojušas, sagatavojot savus ANM atvēršanas un noturības plānus (ANP)¹⁴.

Kohēzijas politikas izdevumu elastība

38 Kohēzijas politikas izdevumu elastība attiecas uz spēju pielāgot programmas, lai reaģētu uz mainīgajiem sociālekonomiskajiem apstākļiem, neparedzētām problēmām un jaunām prioritātēm. Šajā iedaļā ir izklāstīts, kā laika gaitā ir palielinājusies elastība, tostarp reaģējot uz krīzēm.

¹³ Īpašais ziņojums 14/2021, 7. un 93.–94. punkts.

¹⁴Pārskats 01/2023, 37.–38. punkts.

Ilgtermiņa plānošana nodrošina paredzamību, bet var kavēt elastību

39 Kohēzijas politikas satvars ir izstrādāts, lai nodrošinātu ilgtermiņa stratēģisko virzienu un paredzamību. Līdzekļi tiek piešķirti dalībvalstīm, pamatojoties uz augsta līmeņa politiskām sarunām ES līmenī¹⁵. Pēc tam dalībvalstis sadala savus budžeta piešķirumus valsts un reģionālajām programmām, ņemot vērā kategorijas, pie kurām pieder to reģioni (**04.** punkts). Šī pieeja nodrošina finanšu paredzamību, ļaujot nodrošināt investīcijas un atbalstu pagarinātos laikposmos līdz desmit gadiem, bet ierobežo elastību pielāgot programmas mainīgajām vajadzībām vai reaģēšanai krīzes situācijās.

40 Turklāt saistību atcelšanas noteikumi paredz, ka dalībvalstīm savi ikgadējie piešķirtie līdzekļi ir jāizlieto noteiktā termiņā – parasti divos vai trijos gados – vai arī tās riskē tos zaudēt¹⁶.

41 Dalībvalstis nosaka katra fonda izmantošanu visā periodā, izmantojot partnerības nolīgumus un programmas, pamatojoties uz vajadzību novērtējumiem un saņemot Komisijas apstiprinājumu. Līdzekļi ir iezīmēti konkrētiem mērķiem un politikas jomām, un tematiskās koncentrācijas noteikumus piemēro, izmantojot lejupēju pieeju (**7. izcēlums**).

¹⁵ Apskats 03/2019 (ātrais stāvokļa apskats), 6. punkts.

¹⁶ Regulas (ES) 2021/1060 105. pants.

7. izcēlums

Tematiskās koncentrācijas noteikumi

Tematiskās koncentrācijas noteikumi paredz, ka ievērojama kohēzijas politikas finansējuma daļa ir jāpiešķir ES prioritātēm, un robežvērtības atšķiras atkarībā no reģiona kategorijas vai konkrētām sociālajām problēmām. 2021.–2027. gadam¹⁷:

- saskaņā ar ERAF vairāk attīstītiem reģioniem vismaz 85 % līdzekļu jāpiešķir konkurētspējai un inovācijai un pārejai uz zaļo ekonomiku, un vismaz 30 % jo īpaši pārejai uz zaļo ekonomiku. Savukārt mazāk attīstītajiem reģioniem vismaz 25 % līdzekļu ir jāpiešķir konkurētspējai un inovācijai un vismaz 30 % – pārejai uz zaļo ekonomiku. Turklāt vismaz 8 % no ERAF valsts līmenī būtu jāpiešķir ilgtspējīgai pilsētu attīstībai;
- ESF+ ietvaros vismaz 25 % līdzekļu ir jāiezīmē sociālajai iekļaušanai un vismaz 3 % – vistrūcīgāko personu atbalstam. Ja dalībvalstīs bērnu nabadzības līmenis vai jaunieši, kas nemācās, nestrādā vai neapgūst arodu, ir augstāki par ES 2017.–2019. gada vidējiem rādītājiem, tām ir jāplāno vismaz 5 % bērnu nabadzības novēršanai un 12,5 % jauniešu nodarbinātībai.

42 Tematiskā koncentrācija palīdz stiprināt saikni starp ES prioritātēm un ES finansējumu¹⁸. Mēs atzīmējam, ka kohēzijas politikas tiesiskajā regulējumā bieži ir ieviestas atkāpes no tematiskās koncentrācijas noteikumiem, lai atvieglotu pārprogrammēšanu. Tas var vājināt tematiskās koncentrācijas prasību ticamību un vispārējo ietekmi¹⁹.

43 Salīdzinājumā ar kohēzijas politikas fondiem ANM paredz mazāk attiecināmības nosacījumu un piemēro atšķirīgu tematisko iezīmēšanu. Pēdējais no minētajiem ir ierobežots līdz vismaz 37 % no kopējā piešķiruma zaļās pārkārtošanās atbalstam un līdz 20 % digitālās pārkārtošanās atbalstam²⁰.

¹⁷ Regulas (ES) 2021/1058 4. pants un 11. panta 2. punkts; Regulas (ES) 2021/1057 7. pants.

¹⁸ Atzinums 06/2018, 17. punkts; Īpašais ziņojums 02/2017, 67.–80. punkts.

¹⁹ Atzinums 02/2025, 41. punkts; Īpašais ziņojums 02/2023, 69. punkts; Īpašais ziņojums 02/2017, 69. un 144. punkts.

²⁰ Regula (ES) 2021/241, 18. panta 4. punkta e) un f) apakšpunkts.

Pārplānošana ir kļuvusi biežāka

44 Kohēzijas politikas fondu pārplānošana ir galvenais mehānisms, kas pieejams vadošajām iestādēm, lai īstenošanas laikā pielāgotu programmas jaunām vai atjauninātām vajadzībām. Lai veiktu grozījumus, ir vajadzīgs pamatots pieprasījums, kam pievienots apraksts par paredzamo ietekmi uz programmas mērķu sasniegšanu. Tām ir arī jāievēro galvenie ierobežojumi, piemēram, tematiskā koncentrācija, un jāsaņem Komisijas apstiprinājums, lai nodrošinātu saskaņotību ar ES mērķiem un juridiskajām prasībām²¹. Ar katru jauno plānošanas periodu, tostarp 2021.–2027. gada plānošanas periodu (**8. izcēlums**), noteikumi ir arvien vairāk pielāgoti, lai atvieglotu pārplānošanu.

8. izcēlums

2021.–2027. gada plānošanas periodā iestrādātas jaunas elastības iespējas

- Līdz 8 % no piešķiruma konkrētai prioritātei var pārdalīt citai prioritātei tajā pašā fondā, programmā un reģionu kategorijā bez Komisijas apstiprinājuma (nepārsniedzot 4 % no kopējā programmas budžeta).
- 50 % no programmas piešķirumiem pēdējiem diviem gadiem tiek galīgi piešķirti 2025. gada vidusposma pārskatīšanas laikā, ļaujot veikt korekcijas, lai atspoguļotu mainīgos sociālekonomiskos apstākļus.
- Partnerības nolīgumu grozījumi, kas jāapstiprina Komisijai, vairs nav vajadzīgi, lai atspoguļotu programmu izmaiņas²².

45 Vadošās iestādes ir grozījušas programmas biežāk, dažkārt atkārtoti īsos periodos²³. 2007.–2013. gada periodā programmas tika grozītas vidēji 1,3 reizes; 2014.–2020. gadā tas palielinājās līdz 8,2 reizēm. Tika pārplānoti vairāk nekā 15 % no kopējiem 2014.–2020. gada līdzekļiem. Dažās programmās vairāk nekā puse finansējuma tika pārdalīta. Mēs konstatējam, ka pārplānošanas process palielina administratīvo slogu vadošajām iestādēm²⁴.

²¹ Regula (EU) 2021/1060, 24. pants.

²² Regulas (ES) 2021/1060 18. apsvēruma un 18. pants, 24. panta 5. punkts un 26. pants.

²³ Īpašais ziņojums 24/2021, 53.–57. un 120. punkts; īpašais ziņojums 17/2018, 46.–47. punkts.

²⁴ Īpašais ziņojums 02/2023, 35.–36. punkts.

46 Gan attiecībā uz kohēzijas politiku, gan ANM mēs konstatējam kavēšanos investīciju īstenošanā, kā plānots, daļēji ārējo apstākļu dēļ (piemēram, inflācija, piegādes ķēdes problēmas un juridiskās grūtības). Šie kavējumi apdraud līdzekļu efektīvu apguvi²⁵. Lai risinātu ANM īstenošanas problēmas, visas dalībvalstis izmantoja iespēju pārskatīt savus ANP, ņemot vērā Komisijas novērtējumu un Padomes apstiprinājumu²⁶.

Kohēzijas politika bieži ir pielāgota, lai būtu iespējama ar krīzi saistīta elastība

47 Papildus integrētajiem elastības pasākumiem kohēzijas politikas tiesiskais regulējums bieži ir grozīts, lai palīdzētu dalībvalstīm risināt konkrētas krīzes ([2. attēls](#)). Kopīgo noteikumu regula (KNR) tika grozīta 16 reizes 2007.–2013. gada un 2014.–2020. gada plānošanas periodos, lai ieviestu pagaidu pasākumus. Šo pasākumu mērķis parasti bija atvieglot noteikumus (piemēram, atļaut pārskaitījumus vai palielināt atbilstību) un mazināt spiedienu uz valstu budžetiem, izmantojot tādas iespējas kā 100 % ES finansējums²⁷. Aptuveni 30 % grozījumu ERAF un KF programmās 2014.–2020. gada plānošanas periodā bija īpaši vērsti uz to, lai aktivizētu KNR jaunieviestos krīzes reaģēšanas noteikumus.

²⁵ Īpašais ziņojums 13/2024, 29.–41. punkts.

²⁶ Regula (ES) 2021/241, 21. panta 2. punkts.

²⁷ Īpašais ziņojums 02/2023, 84. un 85. punkts.

2. attēls. Kohēzijas politikas izmantošana reaģēšanai krīzes situācijās 2007.–2013. gada un 2014.–2020. gada periodos

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem.

48 Kohēzijas politika ir izmantota ātrai reaģēšanai krīzes situācijās, ņemot vērā tās pielāgošanās spēju un ievērojamos resursus, ko tā var mobilizēt. Mūsu veiktā analīze par investīciju iniciatīvu reaģēšanai uz koronavīrusu (CRII) un kohēzijas rīcības iniciatīvu bēgļiem Eiropā (*CARE*) iniciatīvām 2014.–2020. gada plānošanas periodā liecina par kohēzijas politikas potenciālu reaģēt uz krīzēm. Regulatīvās izmaiņas ļāva pārvirzīt neizmantotos līdzekļus, bet vadošās iestādes, kuras jau bija piešķirušas savus piešķirumus, nevarēja izmantot šīs elastības iespējas²⁸. Pamatojoties uz šo pieredzi, 2021.–2027. gada noteikumi pieļauj papildu elastību krīzes laikā. Tie ļauj Komisijai ātrāk reaģēt uz ārkārtas situācijām, izmantojot pagaidu pasākumus, ar noteikumu, ka Padome tos atzīst par tādiem. Piemēram, tas ietver līdzfinansējuma palielināšanu par 10 procentpunktiem vai iespēju atlasīt pabeigtus projektus ar atpakaļejošu spēku uz laiku līdz 18 mēnešiem²⁹.

49 Tomēr mēs esam ziņojuši, ka kohēzijas politikas atkārtota izmantošana īstermiņa reaģēšanai krīzes situācijās var apdraudēt tās galveno stratēģisko mērķi – stiprināt ekonomisko un sociālo kohēziju un mazināt atšķirības starp ES reģioniem³⁰.

Tiesiskā regulējuma vienkāršošana

50 Tāpat kā jebkurā publisko izdevumu jomā, ES kohēzijas politikas noteikumi ir svarīgi, lai palīdzētu nodrošināt, ka līdzekļi tiek piešķirti politikas mērķu sasniegšanai saskaņā ar pareizas finanšu pārvaldības principu. Kohēzijas politikas noteikumi bieži tiek uzskatīti par pārāk sarežģītiem, kas rada nevajadzīgas administratīvās izmaksas gan atbalsta saņēmējiem, gan programmu administratoriem, un ir viens no faktoriem, kas rada augstu kļūdu risku³¹ (**13. izcēlums**).

²⁸ Īpašais ziņojums 02/2023, 23., 85. un 88. punkts; Īpašais ziņojums 05/2025, 22., 25. un 81. punkts.

²⁹ Regulas (ES) 2021/1060 20. pants; Regulas (ES) 2021/1057 4. panta 3. punkts; Regulas (ES) 2021/1058 5. panta 6. punkts.

³⁰ Īpašais ziņojums 02/2023, 85. un 94. punkts.

³¹ Pārskats 05/2018 (Informatīvais dokuments), I, 18. un 61. punkts; 2020. gada ziņojums, 1.18. un 1.21. punkts.

51 Vienkāršošana ir bijis pastāvīgs Komisijas mērķis kohēzijas politikas izstrādē un īstenošanā kopš 2000.–2006. gada plānošanas perioda. Tika ieviesti papildu pasākumi 2014.–2020. gadam un 2021.–2027. gadam, galvenokārt vadošajām iestādēm³² (*9. izcēlums*). Vienkāršošana joprojām ir viens no galvenajiem jautājumiem ES darba kārtībā laikposmam pēc 2027. gada³³. Mēs atbalstām vienkāršošanu, jo sarežģīti noteikumi veicina pārkāpumu skaita pieaugumu³⁴. Tomēr mēs vairākkārt esam norādījuši, ka vienkāršošana nedrīkst notikt uz pārskatatbildības un snieguma rēķina³⁵.

³² Apskats 05/2018 (Informatīvais dokuments), 2. un 4.–5. punkts; Komisijas Vienkāršošanas rokasgrāmata 2021.–2027. gadam.

³³ Padomes secinājumi par kohēziju un kohēzijas politiku pēc 2027. gada, 2025. gads; Eiropas Komisijas priekšsēdētājas izpildvietnieka kohēzijas un reformu jautājumos *Mission Letter*, 2024. gads.

³⁴ Atzinums 06/2018, 7. punkts; 2020. gada ziņojums, 1.18. un 1.21. punkts.

³⁵ Atzinums 06/2018, 50. punkts; apskats 05/2018 (Informatīvais dokuments), 14. un 38. punkts; īpašais ziņojums 22/2024, 40. un 101. punkts.

9. izcēlums

Vienkāršošanas iniciatīvu piemēri

Ar 2014.–2020. gada KNR tika ieviests:

- vienkāršotās izmaksu iespējas (VII): plašāks juridiskais pamats vienreizējiem maksājumiem, vienības izmaksu standarta shēmas un vienotās likmes, tostarp standartizētas vienotās likmes, ko iepriekš noteikusi Komisija;
- saskaņoti noteikumi: vienotas KNR ieviešana, kas attiecas uz vairākiem fondiem un kuru mērķis ir palielināt saskaņotību;
- samērīgi kontroles pasākumi: labi funkcionējošām programmām būtu nepieciešams mazāk revīziju.

Ar KNR 2021.–2027. gadam tika ieviests:

- finansējums, kas nav saistīts ar izmaksām – jauna iespēja, kas ļauj maksājumus balstīt tikai uz nosacījumu, starpposma mērķu vai rezultātu izpildi;
- plašāka vienkāršoto izmaksu iespēju izmantošana: apstiprinātās likmes laikposmā no 2014. gada līdz 2020. gadam varētu izmantot atkārtoti bez papildu pamatojuma;
- racionalizēti plānošanas dokumenti: kodolīgāki partnerības nolīgumi un programmas ar mazāk obligātiem elementiem;
- vienotas likmes tehniskā palīdzība, kas saistīta ar programmas īstenošanas progresu, samazinot vajadzību pēc detalizētas izmaksu ziņošanas;
- uz risku balstītas pārvaldības verifikācijas, iespēja uzlabot samērīgus revīzijas pasākumus un vienotā revīzijas principa pastiprināšana.

52 Kohēzijas politiku reglamentē vairāki noteikumu kopumi. Pirmkārt, īpaši ES kohēzijas politikas noteikumi attiecībā uz katru tās fondu. Otrkārt, citi transversāli, bet ne kohēzijas politikai specifiski ES noteikumi, piemēram, tie, kas attiecas uz iekšējo tirgu (publiskais iepirkums un valsts atbalsts). Treškārt, valsts (un dažkārt pat reģionāli) noteikumi, kas aptver aspektus, kuri ir svarīgi politikas veidotājiem un regulatoriem šajā līmenī. Lai vienkāršošana būtu efektīva, ir jāņem vērā visi (specifiskie un nespecifiskie) noteikumi, kas piemērojami kohēzijas politikai.

53 Noteikumiem, kas reglamentē saņēmējiem radušos izmaksu atlīdzināšanu (ko izmanto lielākajai daļai kohēzijas izdevumu), ir vajadzīgi plaši dokumentēšanas un kontroles mehānismi. Atbalsta saņēmējiem ir jāglabā plašs apliecināšu dokumentu klāsts (rēķini, laika uzskaites, līgumi u. c.) un jāiesniedz tie turpmākai pārbaudei. Tāpēc vienkāršotu izmaksu iespējas (VII) ir vienkāršošana. Tās var samazināt faktisko izdevumu dokumentēšanas slogu, un mēs konstatējam, ka tās ir mazāk pakļautas netīšām kļūdām³⁶. Tomēr, neraugoties uz zināmu progresu, to izmantošana vadošajās iestādēs joprojām ir ierobežota, jo īpaši attiecībā uz ERAF ([10. izcēlums](#)).

10. izcēlums

Vienkāršotu izmaksu iespējas

VII ir iepriekš noteiktas metodes attiecināmo izdevumu aprēķināšanai, nevis faktisko izmaksu izmantošana. To mērķis ir iegūt vairākus labumus, piemēram, samazināt administratīvās izmaksas, uzlabot revidējamību un savlaicīgāk īstenot projektus.

Vienkāršotu izmaksu iespējas ESF darbībām pirmo reizi tika ieviestas 2007.–2013. gada plānošanas periodā, un kopš tā laika to izmantošana ir pagarināta. Komisija lēš, ka līdz 2014.–2020. gada plānošanas perioda beigām vienkāršotu izmaksu iespējas būs segušas 33 % no ESF un 4 % no ERAF/KF izdevumiem. Kopumā mēs lēšam, ka aptuveni 22,5 miljardi EUR jeb 8,5 % no 2014.–2020. gada kohēzijas izdevumiem, kas balstīti uz dotācijām, būs gandrīz pilnībā atlīdzināti, izmantojot VII³⁷.

Attiecībā uz 2021. līdz 2027. gada kohēzijas politikas fondiem vienkāršotu izmaksu iespējas ir kļuvušas obligātas ERAF un ESF+ finansētajām darbībām līdz 200 000 EUR³⁸. Komisija arī ievieša vairākas standartizētu programmas³⁹, vēl vairāk vienkāršojot to piemērošanu un samazinot kļūdu iespējamību. Komisija lēš, ka saņēmēju līmenī vienkāršotu izmaksu iespējas segtu attiecīgi aptuveni 44 % no ESF+ un 11,5 % no ERAF budžeta⁴⁰.

³⁶ Pārskats 03/2024, 118. un 120. punkts.

³⁷ Īpašais ziņojums 24/2021, 89. un 101. punkts; *Vienkāršoto izmaksu iespēju izmantošana un paredzētā izmantošana ESF, ERAF, KF un ELFLA*, Eiropas Komisija, 2018. gads, 42. un 53. lpp.

³⁸ Regula (ES) 2021/1060, 53. panta 2. punkts.

³⁹ Regula (ES) 2021/1060, 94. panta 4. punkts.

⁴⁰ Eiropas Komisija, *Study on the uptake of SCOs and FNLC for the CPR in the 2014.–2020. and 2021.–2027. programming periods*, 2024. gads, 48.–49. lpp. un 118. lpp.

Līdzekļu apgūšana

54 Apgūšana ir valsts un reģionālo pārvaldes iestāžu spēja izlietot finanšu resursus, kas tām ir piešķirti⁴¹. Dalībvalstis saņem maksājumus no ES budžeta, lai daļēji atlīdzinātu attiecināmās izmaksas, kas radušās projektiem saskaņā ar to kohēzijas programmām.

55 Dažādi faktori ietekmē apgūšanas spēju visās dalībvalstīs un to iekšienē. Tie ietver kavēšanos tiesiskā regulējuma pieņemšanā no likumdevēju puses un darbības programmu apstiprināšanu, programmu periodu un programmu pārklāšanos, līdzaspastāvēšanu ar citiem tiešās vai dalītās pārvaldības instrumentiem un vadošo iestāžu administratīvās spējas⁴². Saskaņā ar Komisijas analīzi vadošo iestāžu – un vispārīgāk arī valdību – tehniskā spēja ir svarīgs faktors, kas ietekmē to spēju apgūt kohēzijas finansējumu un finansēto investīciju efektivitāti⁴³.

Tiesiskā regulējuma un programmu novēlota pieņemšana rada spiedienu uz kohēzijas politikas finansējuma izmantošanu

56 Lai saglabātu uzsvāru uz kohēzijas politikas finansējuma efektīvu un regulāru izmantošanu, ir ļoti svarīgi, lai vadošās iestādes izvairītos no situācijām, kad plānošanas perioda beigās ir jāapgūst ievērojamas līdzekļu summas. Mēs ziņojām, ka šāds spiediens var novest pie tā, ka programmu iestādes pievērš uzmanību tikai līdzekļu apguvei un velta mazāku uzmanību atbalstīto investīciju potenciālajai pievienotajai vērtībai⁴⁴.

57 Tas, ka līdztiesīgie likumdevēji apstiprina tiesisko regulējumu, ir priekšnoteikums, lai pabeigtu programmu sagatavošanu. Tiklīdz Komisija ir apstiprinājusi programmas, īstenošanu var sākt dalībvalstīs. Vairākās DFS pēc kārtas mēs konstatējām, ka kohēzijas tiesiskais regulējums, partnerības nolīgumi un programmas tika apstiprināti arvien vēlāk (*3. attēls*)⁴⁵. Tas veicināja zemu apguves līmeni pirmajos gados, palielinot spiedienu apgūt līdzekļus plānošanas perioda beigās, lai panāktu atpalcību. Kavēšanās bija ievērojama 2021.–2027. gada periodā, kad vadošās iestādes bija iesaistītas arī *REACT-EU* plānošanā un citu ārkārtas pasākumu (CRII, CRII+, CARE, CARE+, ANM) īstenošanā⁴⁶.

⁴¹ Īpašais ziņojums Nr. 17/2018, I punkts.

⁴² *Turpat*, III, IV un 14.–22. punkts.

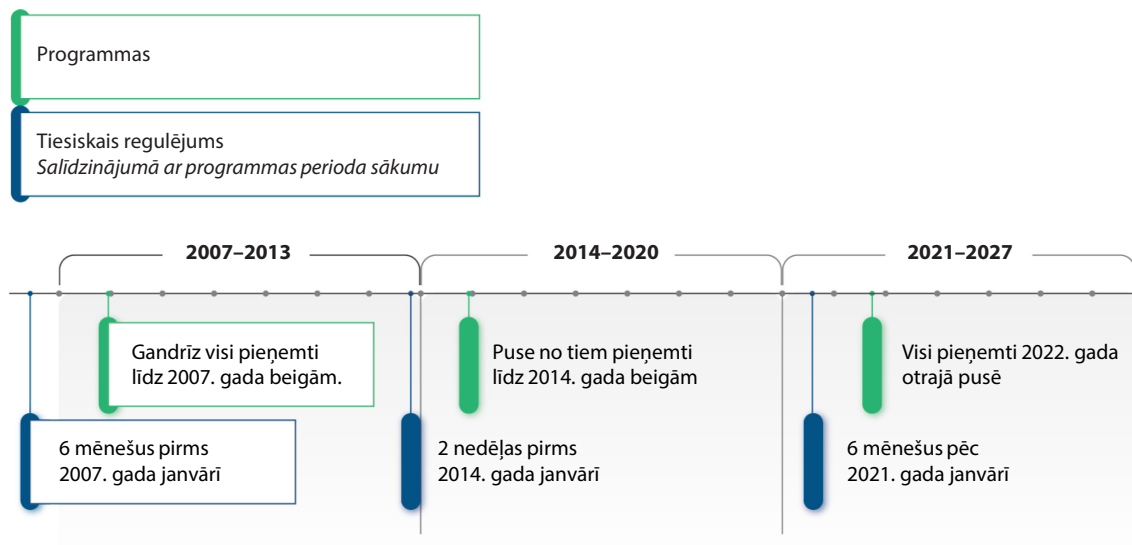
⁴³ Devītais kohēzijas ziņojums, 274. lpp.

⁴⁴ Īpašais ziņojums Nr. 17/2018, I punkts.

⁴⁵ *Turpat*, 16. un 19. punkts; COM(2025) 46.

⁴⁶ Apskats 01/2023, 46. punkts.

3. attēls. Tiesiskā regulējuma un programmu apstiprināšana

Avots: ERP.

58 Laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam tika ieviesta pagaidu elastība, lai kohēzijas politikas fondi varētu risināt jaunās prioritātes līdzās ES finansējuma likmēm līdz 100 % apmēram. Kopā šie divi rādītāji palīdzēja dalībvalstīm, īpaši to vairāk attīstītiem reģioniem, atvieglot kohēzijas politikas līdzekļu apguvi⁴⁷. Mēs esam iepriekš konstatējuši, ka obligāts valsts vai privātais līdzfinansējums ir svarīgs kohēzijas politikas fondu princips, jo tas veicina līdzatbildību un stimulē regulārus, efektīvus un lietderīgus izdevumus⁴⁸. Tas arī palielina kopējo finansējuma apjomu, kas pieejams ES politikas prioritāšu atbalstam.

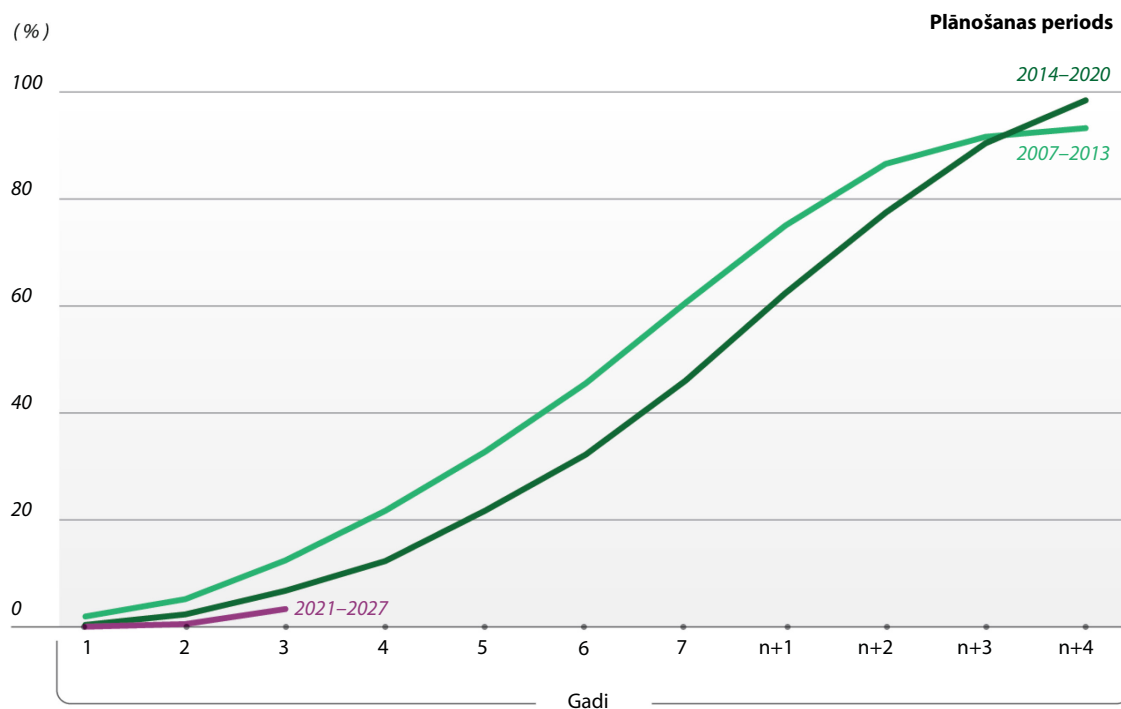
ANM un kohēzijas finansējuma līdzāspastāvēšana rada papildu apguves riskus

59 *4. attēlā* ir parādīti apguves rādītāji kohēzijas jomā trijos plānošanas periodos.

⁴⁷ EPRS, *Apskats 03/2024*, XI, 138.–145. un 162. punkts; *Kohēzijas politikas fondu apguves rādītāji, 2024*.

⁴⁸ *Atzinums 02/2025*, 34. punkts; *īpašais ziņojums 02/2023*, 69. punkts; *apskats 01/2023*, 71. punkts.

4. attēls. Līdzekļu apguves rādītāji pēc programmas perioda un gada

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem.

60 2021.–2027. gada plānošanas perioda pirmajos gados apguves rādītāji kohēzijas politikā ir nedaudz zemāki nekā iepriekšējos gados. Tas ir saistīts ar ANM īstenošanas ietekmi (kas finansē līdzīgus investīciju veidus un kam ir īsāks īstenošanas periods, kas beidzas 2026. gada augustā) un saspringto administratīvo spēju, jo valstu iestādēm bieži vien bija paralēli jāīsteno abi instrumenti⁴⁹. Dažas dalībvalstis veica pasākumus, lai palielinātu šīs spējas, piemēram, pieņemot darbā papildu darbiniekus, sniedzot operatīvo atbalstu un vienkāršojot administratīvās procedūras, bet pilnībā nerisināja problēmas⁵⁰. Dažos gadījumos ANP tika pārvietoti nobriedušāki projekti, kas iepriekš bija plānoti saskaņā ar kohēzijas politikas fondiem⁵¹.

⁴⁹ Apskats 01/2023, 11., 22., 30., 45.–47. un 53. punkts.

⁵⁰ Īpašais ziņojums 13/2024, VIII, 69.–70. un 97. punkts.

⁵¹ Īpašais ziņojums 22/2024, 30. punkts un 5. izcēlums; SWD(2024) 70, 63. lpp.

61 Augstāka priekšfinansējuma likme ANM ietvaros salīdzinājumā ar kohēzijas politikas fondiem sākotnēji veicināja līdzekļu izmaksu. Dalībvalstis varētu pieprasīt līdz 13 % no saviem ANM piešķirumiem kā avansu, savukārt 2021.–2027. gada kohēzijas politikas fondi nodrošina gada maksājumus 0,5 % apmērā no kopējā atbalsta. Šis sākotnējais priekšfinansējums ANM ietvaros kā pasākums reaģēšanai uz krīzi palīdzēja lielākajai daļai dalībvalstu paātrināt īstenošanu, samazinot spiedienu uz valstu budžetiem līdz to pirmajiem regulārajiem maksājumiem⁵².

62 ANM un kohēzijas politikas apguves rādītāji nav tieši salīdzināmi. ANM finansējuma apguve atspoguļo līdzekļus, ko Komisija izmaksājusi dalībvalstīm pēc atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošas izpildes — tā neattiecas uz to, ka šie līdzekļi ir sasnieguši to galasaņēmējus un reālo ekonomiku⁵³. Vienā no iepriekšējiem ziņojumiem, pamatojoties uz datiem, kas līdz 2023. gada oktobrim tika saņemti no 15 dalībvalstīm, mēs konstatējām, ka tikai aptuveni puse no dalībvalstīm izmaksātajiem līdzekļiem bija sasniegusi galasaņēmējus⁵⁴.

Orientēšanās uz darbības rezultātiem palielināšana

63 Pastāv plaša vienprātība par nepieciešamību maksimāli palielināt publisko investīciju efektivitāti un to īstenošanas efektivitāti. Tomēr pieejas un papildu sistēmu izstrāde, lai to panāktu, joprojām ir problēma⁵⁵. Kohēzijas politikā izdevumu izpildes palielināšana ir bijusi viena no Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas kopīgām prioritātēm⁵⁶.

⁵² Apskats 01/2023, 67.–68. punkts; apskats 02/2025, 77. punkts.

⁵³ Apskats 02/2025, 89. punkts.

⁵⁴ Turpat., 89. punkts.

⁵⁵ *Rethinking Regional Development Policy-manufacturing* (Reģionālās attīstības politikas pārskatīšana), ESAO, 2018. gads, 5. nodaļa, 106. un 114. lpp.

⁵⁶ Īpašais ziņojums 24/2021, I punkts.

64 ES Finanšu regulā⁵⁷ ir noteikts, ka ES finansējums tiek īstenots, liekot uzsvāru uz sniegumu. Konkrētāk, saskaņā ar Finanšu regulu un mūsu definīciju sniegums ir mērs tam, cik lielā mērā ES finansēta darbība, projekts vai programma ir sasniegusi savus mērķus un nodrošina ieguldīto līdzekļu atdevi⁵⁸. Šajā kontekstā ir jānošķir ieguldījums, tiešie rezultāti, koprezultāts un ietekme (**5. attēls**).

5. attēls. Ieguldījuma, tiešo rezultātu, koprezultāta un ietekmes klasifikācija

Avots: ERP, pamatojoties uz [īpašo ziņojumu 26/2023](#), 3. attēls.

⁵⁷ Regulas (ES, Euratom) 2024/2509 2. panta 50. un 62. punkts un 33. pants.

⁵⁸ Apskats 02/2025, 10. punkts.

Nepietiekami stimuli, lai palielinātu uzsvaru uz sniegumu kohēzijas politikā

65 Dažu pēdējo programmu periodu laikā kohēzijas politikas juridiskais pamats ir pakāpeniski ieviesis procesuālus un finansiālus mehānismus, lai veicinātu orientāciju uz sniegumu un pievērstu uzmanību rezultātiem. 2014.–2020. gada periodā ar regulu tika ieviesti trīs šādi mehānismi⁵⁹:

- “*ex ante* nosacījumi”, kas ir priekšnosacījumi, lai izveidotu ieguldījumiem draudzīgu vidi efektīviem kohēzijas izdevumiem no programmu sākuma;
- obligāta izpildes rezerve 6 % apmērā no katras dalībvalsts kopējā piešķiruma, kas jāpiešķir prioritārajiem virzieniem pēc iepriekš noteiktu starpposma mērķu sasniegšanas (pārtraukta 2021.–2027. gada periodā); un
- modelis “finansējums, kas nav saistīts ar izmaksām” (*FNLC*).

66 Mēs konstatējam, ka kopumā šie trīs mehānismi radīja jaunas īstenošanas pieejas, bet tie būtiski nemainīja veidu, kādā ES finansējums tika piešķirts un izmaksāts⁶⁰.

Zināmā mērā kohēzijas politika jau stimulē reformas apvienojumā ar investīcijām.

67 Eiropas pusgads ir ikgadējs pasākums, kas koordinē ES ekonomikas un sociālo politiku. Pamatojoties uz dalībvalstu politikas plāniem, Komisija ierosina konkrētām valstīm adresētus ieteikumus (KVAI) par to, kā reaģēt uz jaunām un esošām problēmām. KVAI pieņem Padome.

⁵⁹ Regulas (ES) Nr. 1303/2013 19., 20., 21. pants un 67. panta 1. punkta e) apakšpunkts; Īpašais ziņojums 24/2021, II, 6. un 109.–112. punkts.

⁶⁰ Īpašais ziņojums 24/2021, IX un 107.–109. punkts.

68 Kopš 2014. gada kohēzijas politikā ir bijis jāņem vērā Eiropas pusgada procesā sniegtie norādījumi. Šim nolūkam:

- KNR ir noteikti *ex ante* nosacījumi⁶¹ (2014.–2020. gadam) un veicinošie nosacījumi⁶² (2021.–2027. gadam); un
- Komisija katrai dalībvalstij sniedza investīciju norādījumus, nosakot attīstības vajadzības un finansējuma prioritātes 2012. gada nostājas dokumentos 2014.–2020. gadam⁶³ un 2019. gada valstu ziņojumos 2021.–2027. gadam⁶⁴.

Savukārt dalībvalstīm bija jāņem vērā attiecīgie KVAI, sagatavojot partnerības nolīgumus un programmas gan 2014.–2020. gadam⁶⁵, gan 2021.–2027. gadam⁶⁶ kohēzijas politikas fondiem. Konkrētāk, ESF+ ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāpiešķir atbilstoša resursu summa, lai risinātu problēmas, kas konstatētas attiecīgajos KVAI⁶⁷.

69 *Ex ante* nosacījumi bija viens no galvenajiem 2014.–2020. gada kohēzijas politikas jauninājumiem. Mēs ziņojām, ka Komisijas veiktais šo nosacījumu novērtējums bija vienreizējs pasākums, kura pamatā bija KNR izklāstītie kritēriji. Lielākā daļa no tiem ir plaši, kas paver plašas interpretācijas iespējas. Mēs arī konstatējām ierobežotus pierādījumus par *ex ante* nosacījumu ietekmi uz izdevumu efektivitāti un konstatējām, ka šo nosacījumu neizpilde reti radīja negatīvas finansiālas sekas dalībvalstīm⁶⁸.

⁶¹ Regula (ES) Nr. 1303/2013, 19. pants.

⁶² Regulas (ES) 2021/1060 12. panta 1. punkts un 15. pants.

⁶³ Regulas (ES) Nr. 1303/2013 I pielikuma 2.3. punkts; īpašais ziņojums 02/2017, 9. punkts.

⁶⁴ Apskats 01/2023, 15. punkts.

⁶⁵ Regulas (ES) Nr. 1303/2013 4. panta 1. punkts, 15. panta 1. punkts un 19. pants.

⁶⁶ Regulas (ES) 2021/1060 11. panta 1. punkts, 15. panta 2. punkts un 22. panta 3. punkts.

⁶⁷ Regulas (ES) 2021/1057 7. panta 1. un 2. punkts un 12. pants.

⁶⁸ Īpašais ziņojums 24/2021, 16., 21.–22., 26.–34., 110., 114. un 116. punkts.

70 Liela daļa 2014.–2020. gada kohēzijas politikas fondu teorētiski tika piešķirti, lai risinātu konkrēta fonda KVAI. Tomēr faktiskā saikne starp ES izdevumiem un KVAI īstenošanu bija nepietiekama⁶⁹. Pētījumi arī apstiprina, ka, lai gan programmās izklāstītajās stratēģiskajās izvēlēs ir ievēroti KVAI, praksē skaidru stimulu vai sankciju trūkums ir ierobežojis to ietekmi uz kohēzijas politikas īstenošanu praksē⁷⁰.

71 2021.–2027. gada plānošanas periodā veicinošie nosacījumi aizstāja *ex ante* nosacījumus. Tie ir priekšnosacījumi kohēzijas politikas fondu efektīvai un lietderīgai izmantošanai. Atšķirībā no 2014.–2020. gada *ex ante* nosacījumiem tie ir jāizpilda visā periodā – nevis tikai sākumā –, lai dalībvalstis un reģioni varētu saņemt līdzekļus. Tas nozīmē, ka Komisija neatlīdzina izdevumus, ja vien tā nepiekrīt, ka attiecīgais veicinošais nosacījums ir izpildīts⁷¹.

72 Veicinošie nosacījumi ir definēti KNR. To izpilde nodrošina, ka līdzekļi, kas piešķirti konkrētam mērķim, ir pieejami dalībvalstīm vai reģioniem. Tomēr tas vien nenozīmē, ka Komisija veic maksājumus. Dalībvalstīm joprojām ir jāīsteno darbības, lai varētu pretendēt uz atlīdzinājuma saņemšanu.

73 Tomēr kohēzijas politika veicina reformas konkrētās jomās dalībvalstīs. Piemēram, saskaņā ar Komisijas sniegto informāciju jomās, uz kurām attiecas ESF(+), dalībvalstis laikposmā no 2014. līdz 2022. gadam sāka 293 reformas, un lielākā daļa šo reformu tika īstenotas izglītības politikā un darba tirgū. No šīm reformām 142 (48,6 %) vismaz zināmā mērā saņēma ESF (+) finansējumu. Kopumā Komisija novērtēja, ka aptuveni 9 % KVAI ESF(+) intervences jomās ir panākts “būtisks progress” vai “pilnīga īstenošana”⁷².

⁶⁹ Īpašais ziņojums 16/2020, 41.–44. un 62. punkts.

⁷⁰ Corti, F., PEDRALLI, M. un Pancotti, C., “The Recovery and Resilience Facility: Key Innovations and the Interplay With Cohesion Policy” ZEW: “The Future of EU Cohesion”, 237. lpp.

⁷¹ Regula (EU) 2021/1060, 15. panta 6. punkts.

⁷² Eiropas Komisija, *Study supporting the Impact assessment of the future European Social Fund proposal*, 2025. gads, 10., 19. un 35.–36. lpp.

74 Nesen Komisijas [priekšlikums](#) grozīt ERAF/KF regulu vidusposma pārskatīšanas kontekstā vēl vairāk paplašina reformu atbalsta tvērumu. Ar to tiek ieviesta iespēja finansēt darbības, kas veicina reformu īstenošanu, tostarp segt izmaksas, kas nav tieši saistītas ar investīciju īstenošanu. Tas kohēzijas politikas fondos ir jauninājums. Tomēr mēs pamanījām, ka priekšlikumā nav skaidri definētas reformas, kuras varēs atbalstīt no ERAF/KF, un nav precizēts, kāda veida darbības vai izdevumus uzskatīs par attiecināmiem. Tā rezultātā atbalsta apjoms, kas būtu kvalificējams kā reformas, joprojām ir neskaidrs⁷³.

Ar izmaksām nesaistīta finansējuma modeļa ierobežota izmantošana kohēzijas politikā

75 Uz sniegumu balstītu finansēšanas modeļu izmantošanas potenciāls kohēzijas politikā ir pakāpeniski palielinājies. Tie nodrošina tiešu saikni starp ES finansiālo atbalstu un iepriekš noteiktiem rezultātiem vai nosacījumiem. Visievērojamākais piemērs ir *FNLC* modelis ([11. izcēlums](#)).

11. izcēlums

ES finansējums, izmantojot *FNLC* modeli

Lai palīdzētu sasniegt ES politikas mērķus un noteiktos rezultātus, 2018. gadā ar Finanšu regulu⁷⁴ tika ieviesta iespēja sniegt ES finansējumu *FNLC*veidā. Tā pamatā ir:

- nosacījumu izpilde; vai
- tādu rezultātu sasniegšana, kas novērtēti, atsaucoties uz iepriekš noteiktiem atskaites punktiem vai izmantojot snieguma rādītājus;

2014.–2020. gada kohēzijas politikā *FNLC* modeli varētu izmantot no 2019. gada ERAF/KF investīcijām energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu enerģijas jomā, informējot Komisiju.

76 2014.–2020. gadā *FNLC* modelis tika izmantots tikai vienam ERAF izmēģinājuma projektam ar ES ieguldījumu aptuveni 36 miljonu EUR apmērā. Mēs uzsvērām šādus iemeslus *FNLC* modeļa ierobežotai ieviešanai šajā periodā⁷⁵:

⁷³ Atzinums 02/2025, 22. punkts; COM(2025) 123 1. panta 1. punkta e) apakšpunkts.

⁷⁴ Regulas (ES, Euratom) 2024/2509 125. panta 1. punkta a) apakšpunkts.

⁷⁵ Īpašais ziņojums 24/2021, 94.–96., 99., 105.–106., 108., 126., 128. punkts, 3. ieteikuma a) punkts un 4. ieteikuma b) punkts.

- ir ievērojama laika nobīde, pirms ES investīcijas dod koprezultātus un dažkārt pat tiešos rezultātus. Tāpēc vadošajām iestādēm ir grūti noteikt *FNLC* modelim piemērotas darbības;
- dalībvalstis uzskatīja, ka *FNLC* shēmu izveide ir apgrūtināša, sarežģīta un laikietilpīga;
- mēs konstatējām, ka kārtība, kādā pārbauda atbilstību iekšējā tirgus noteikumiem, piemērojot *FNLC* modeli, nebija pietiekami skaidra. Dalībvalstīm joprojām bija jānodrošina, ka visi ES izdevumi atbilst publiskā iepirkuma un valsts atbalsta noteikumiem, savukārt juridiskais pamats jāva pārbaudīt tikai finansēšanas nosacījumus⁷⁶.

77 2021.–2027. gadā *FNLC* modelis ir iespēja sniegt ES finansējumu jebkurā kohēzijas politikas jomā⁷⁷. Līdz 2025. gada martam Komisija bija apstiprinājusi 23 shēmas 15 ERAF un/vai ESF+ programmu ietvaros 11 dalībvalstīs⁷⁸ parkopējo summu 6,8 miljardi EUR.

78 KNR ir paredzētas pārbaudes un revīzijas, lai pārbaudītu, vai ir izpildīti atlīdzināšanas nosacījumi un vai ir sasniegti rezultāti. Apsvērumos norādīts, ka pamatā esošās izmaksas, kas saistītas ar shēmas īstenošanu, nebūtu jāpārbauda, lai gan vadošajām un revīzijas iestādēm joprojām ir jāsniedz Komisijai pārlicība, ka pārskatos iekļautie izdevumi atbilst visiem piemērojamajiem noteikumiem, tostarp tiem, kas attiecas uz publisko iepirkumu un valsts atbalstu⁷⁹. Komisija uzskata, ka tā gūst pamatotu pārlicību par atbilstību visiem piemērojamajiem noteikumiem, izmantojot i) savu *ex ante* novērtējumu par *FNLC* shēmām, ii) to, ka dalībvalstis ir izpildījušas veicinošos nosacījumus, tostarp attiecībā uz publisko iepirkumu un valsts atbalstu, un iii) dalībvalstu novērtējumus par sūdzībām par iepirkumu un valsts atbalstu.

⁷⁶ Regulas (ES) Nr. 1303/2013 67. panta 1. punkta e) apakšpunkts; Komisijas Deleģētās regulas (ES) 2019/694 pielikuma 4. punkta f) apakšpunkts.

⁷⁷ Regulas (ES) 2021/1060 37. pants, 53. panta 1. punkta f) apakšpunkts un 95. panta 1. punkts.

⁷⁸ Igaunija, Francija, Horvātija, Itālija, Kipra, Lietuva, Ungārija, Austrija, Polija, Portugāle, Rumānija.

⁷⁹ Regulas (ES) 2021/1060 69., 74. un 77. pants.

79 Arī citi praktiķi, kuriem ir pieredze uz sniegumu balstītu modeļu izmantošanā, ir uzsvēruši problēmas šādu modeļu ieviešanā un nepieciešamību noteikt reālas gaidas. Pasaules Banka⁸⁰ konstatēja vispārēju vilšanos tajos, kas izmanto šādus modeļus, neraugoties uz stingru pārlicību par tās pamatā esošo loģiku, kas rada “*atšķirības starp solījumiem un praksī*”. Citi⁸¹ norādīja, ka šādiem modeļiem būtu jāizvairās no kropļojošiem stimuliem, piemēram, nevērīgu mērķu izvirzīšanas, īstermiņa, nevis ilgtermiņa mērķu prioritizēšanas un visvieglāk risināmo vajadzību apmierināšanas. Turklāt ESAO⁸² uzsver, ka efektīvai īstenošanai ir vajadzīgi rīki un metodes, lai izstrādātu informāciju par sniegumu, atbalstošas IT sistēmas, stabilus pārskatatbildības mehānismus un skaidri definētus uzdevumus un pienākumus.

Nepilnības uzraudzībā un izvērtēšanā nozīmē, ka nav pietiekamas informācijas par rezultātiem

80 Uzraudzības sistēmas, kas seko progresam virzībā uz mērķu sasniegšanu, pamatojoties uz būtiskiem un uzticamiem snieguma datiem, var sniegt noderīgu informāciju par rezultātiem, kā arī palīdzēt uzlabot turpmākās shēmas. Augstas kvalitātes *ex post* novērtējumi palīdz novērtēt politikas mērķu sasniegšanu.

Uzraudzības sistēmas nesniedz pietiekamu informāciju par sniegumu ES līmenī

81 Kohēzijas politikai ir plaša darbības rezultātu uzraudzības sistēma, kas sastāv no programmām specifiskiem un kopīgiem rādītājiem, ar kuriem mēra galvenokārt tiešos rezultātus. 2014.–2020. gadā darbības programmas tika uzraudzītas, izmantojot aptuveni 9000 dažādus rādītājus. Tie galvenokārt attiecās uz konkrētām programmām, un tos nevarēja apkopot ES līmenī. Dalībvalstis savās kohēzijas programmās 2021.–2027. gadam noteica 7880 programmai raksturīgos rādītājus.

⁸⁰ Pasaules Banka, Moynihan, D. un Beazley, I., *Toward-Generation Performance Budgeting: Lessons from the Experience of Seven Reforming Countries*, 2016.

⁸¹ Corti, F., PEDRALLI, M. un Pancotti, C., “The Recovery and Resilience Facility: Key Innovations and the Interplay With Cohesion Policy” ZEW: “*The Future of EU Cohesion*”, 2024., 246. lpp.

⁸² ESAO, *Good Practices for Performance Budgeting*, 2019., 18. lpp.; ESAO, *Performance Budgeting*, 20.3.2025.

82 Uzraudzība, kuras pamatā ir kopīgi rādītāji, ļauj izmērīt kohēzijas politikas fondu ieguldījumu ES mērķu sasniegšanā un salīdzināt rādītāju vērtības programmu līmenī. Tomēr kohēzijas politikas fondi izmanto ierobežotu skaitu kopīgu rādītāju, lai novērtētu vispārējo sniegumu ES līmenī. Tomēr tās palielinājās no 87 programmām 2014.–2020. gadam līdz 234 programmām 2021.–2027. gada plānošanas periodā.

83 Nav skaidras ES juridiskas prasības, lai definētu atlasīto darbību rezultātos rādītājus. Projektu līmenī rezultātu sasniegšana ietekmē ES finansējuma līmeni tikai ļoti nedaudzos gadījumos. Piemēram, savā 2023. gada pārskatā⁸³ mēs konstatējām divus gadījumus, kuros netika veikti turpmāki pasākumi saistībā ar apņemšanos sasniegt dotācijas nolīgumos iekļautos darbības uzlabošanas mērķus. Mūsu revīzijās mēs esam konstatējuši, ka projektu atlases procesi nav izstrādāti tā, lai uzsvērtu ierosināto projektu iespējamo ieguldījumu programmas mērķu sasniegšanā. Tāpēc uzraudzība nevar pietiekami ņemt vērā projektu ieguldījumu rezultātos un programmas mērķos, bet tā vietā galvenā uzmanība tiek pievērsta iznākumiem un izdevumiem. Kopumā nepietiekams sniegums neizraisa finansiālas sankcijas⁸⁴.

84 Saistībā ar darbību atlasī 2021.–2027. gada plānošanas periodā KNR ir noteikts, ka vadošajām iestādēm ir jānosaka darbību prioritāte, lai maksimāli palielinātu to ieguldījumu programmas mērķu sasniegšanā⁸⁵. Vēl nav skaidrs, vai praksē šis noteikums veicina to projektu atlasī, kuriem ir vislabākie rezultāti.

85 Mūsu ziņojumos bieži vien ir uzsvērtas uzraudzības sistēmu nepilnības, kas apgrūtina progresa un kohēzijas finansējuma ieguldījuma programmas mērķu sasniegšanā novērtēšanu. Trūkumi ir dažādi, sākot no tādu rādītāju trūkuma (īpaši tiem, ar kuriem mēra koprezultātus), kas ziņo par ieguldījumu konkrētās jomās, kuras atbalsta kohēzijas politikas fondi, līdz mērķu trūkumam vai esošo rādītāju nekonsekventai izmantošanai ([12. izcēlums](#)).

⁸³ 2023. gada pārskats, 6.39.–6.41. punkts un 6.3. ieteikums.

⁸⁴ Apskats 08/2019 (Informatīvais dokuments), 56., 65.–66., 69., 101. un 103. punkts; Īpašais ziņojums 21/2018, 75. punkts un 1. ieteikums.

⁸⁵ Regula (ES) 2021/1060, 73. panta 1. punkts.

12. izcēlums

Nepietiekamas uzraudzības piemēri

Aprites ekonomikas uzraudzības rādītāji attiecas tikai uz atkritumu savākšanu un apstrādi, bet nav konkrētas informācijas par produktu aprites modeli. Ne Komisijai, ne atlasīto dalībvalstu iestādēm nebija informācijas par ieguldījumu aprites ekonomikas rīcības plāna mērķu sasniegšanā, izmantojot vairāk nekā 1000 ERAF finansēto projektu saistībā ar aprites ekonomiku.⁸⁶

ESF regulā nebija paredzēts kopējs rezultātu rādītājs attiecībā uz ilgtermiņa bezdarbniekiem, lai gan šī joma bija ESF izdevumu prioritāte. Dalībvalstis sniedza informāciju par rezultātiem, kas sasniegti, izmantojot programmas īpašos rādītājus, ja tādi ir. Divās no četrām revidētajām darbības programmām nebija konkrētu programmu rezultātu rādītāju, kas atspoguļotu rezultātus attiecībā uz dalībniekiem (attiecīgi 172 445 un 27 395).⁸⁷

86 Kopīgais pētniecības centrs ir arī norādījis, ka ir vajadzīgi piemēroti rādītāji un mērķi, kas pamatoti ar precīziem datiem, lai ticami novērtētu sniegumu. Tas uzsvēra, ka ERAF programmas saskārās ar būtiskām problēmām, nosakot reālistiskus mērķus, un lielākā daļa no tām tika bieži un būtiski pārskatītas. Tas arī uzsvēra nepieciešamību precīzāk definēt rādītājus un ierobežot izmaiņas, attiecinot tās tikai uz skaidri noteiktiem apstākļiem⁸⁸.

Novērtējuma rezultāti nav pieejami savlaicīgi, lai tos varētu izmantot par pamatu tiesību aktu priekšlikumiem

87 Kohēzijas politikas novērtējumu mērķis ir novērtēt fondu ietekmi uz pieciem politikas mērķiem un pārbaudīt katra fonda efektivitāti, lietderību, atbilstību, saskaņotību un ES pievienoto vērtību⁸⁹, ievērojot Komisijas principu “vispirms izvērtēt”⁹⁰.

⁸⁶ Īpašais ziņojums 17/2023, II, 61.–63. punkts.

⁸⁷ Īpašais ziņojums Nr. 25/2021, 63.–71. un 78. punkts.

⁸⁸ *Molica, F., Marques Santos, A. un Conte, A., Can a more performance-based setting bring additional efficiency to EU cohesion policy?*, Kopīgā pētniecības centra darba dokumenti par teritoriālo modelēšanu un analīzi Nr. 12/2023.

⁸⁹ Regula (ES) 2021/1060, 44. un 45. pants.

⁹⁰ SWD(2021) 305, III nodaļa, 24. lpp.

88 Komisijai līdz 2024. gada beigām vajadzēja publicēt šādus divus kohēzijas politikas fondu izvērtējumus, kas ir svarīgi, lai veidotu tiesisko regulējumu laikposmam pēc 2027. gada:

- 2014.–2020. gada plānošanas perioda *ex post* novērtējumu, kurā izvērtēta fondu efektivitāte un lietderība un to ieguldījums ES stratēģijā gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei⁹¹; un
- 2021.–2027. gada plānošanas perioda vidusposma novērtējums, kas aptver fondu efektivitāti, lietderību, atbilstību, saskaņotību un ES pievienoto vērtību⁹².

Neviens no šiem novērtējumiem netika publicēts tiesību aktos noteiktajā termiņā.

89 Turklāt novērtējuma kvalitāte ir atkarīga no datu uzticamības un datu pieejamības. Mēs jau iepriekš esam konstatējuši, ka novērtējumu lietderība tiek apdraudēta, ja tie nav balstīti uz pietiekamiem ticamiem pamatā esošiem pierādījumiem vai kvalitatīviem uzraudzības datiem⁹³. Kopumā Komisijas novērtēšanas sistēma ir labi izstrādāta saskaņā ar tās labāka regulējuma pamatnostādnēm. Tomēr datu nepieejamība, kas daļēji ir saistīta ar dažu investīciju ilgtermiņa raksturu, kā arī ar uzraudzības sistēmu nepilnībām, ir būtiska problēma, kas traucē veikt efektīvus uz pierādījumiem balstītus novērtējumus⁹⁴.

⁹¹ Regula (ES) Nr. 1303/2013, 57. pants.

⁹² Regula (ES) 2021/1060, 45. panta 1. punkts.

⁹³ Apskats 08/2019 (Informatīvais dokuments), 107. un 112.–113. punkts.

⁹⁴ Īpašais ziņojums 16/2018, 52.–55., 83. un 91. punkts.

Problēmas, kas saistītas ar uzsvāru uz sniegumu veicināšanu, izmantojot ANM modeli

90 ANM maksājumi dalībvalstīm ir atkarīgi no iepriekš saskaņotu atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošas izpildes, novērtējot progresu reformu un investīciju pabeigšanā. Mēs esam secinājuši, ka pats par sevi tas nepadara ANM par uz darbības rezultātiem balstītu instrumentu⁹⁵. Faktiski galvenā uzmanība tiek pievērsta īstenošanas progresam, jo starpposma rādītāji un mērķrādītāji, kā arī kopējie rādītāji galvenokārt ir vērsti uz rezultātiem⁹⁶. Mēs arī konstatējam, ka rezultāti strukturālo problēmu risināšanā, izmantojot reformas un investīcijas, un ieguldījums ES mērķu sasniegšanā līdz šim ir ierobežoti⁹⁷.

91 Lai maksājumus sasaistītu ar starpposma mērķiem un mērķrādītājiem, nevis ar izmaksām, bija nepieciešamas jaunas vai pielāgotas procedūras. Tomēr joprojām pastāv datu uzticamības riski, jo īpaši galasaņēmēju līmenī⁹⁸.

92 Lai gan ANM pirmo reizi norāda, ka *FNLC* modelis tiek īstenots plašā mērogā, mēs esam konstatējuši vairākus trūkumus tā piemērošanā. Tas ietver to, ka netiek pievērsta uzmanība faktiskajiem rezultātiem, kā arī jautājumiem, kas saistīti ar pārskatatbildību un pārredzamību finansējuma izmantošanā. Līdz ar to, neraugoties uz uz sniegumu balstīta finansējuma potenciālu, ANM pieredze liecina, ka ir jāuzlabo veids, kādā turpmākie instrumenti izmanto *FNLC* modeli.

⁹⁵ Apskats 02/2025, 10.–14. punkts.

⁹⁶ Īpašais ziņojums 26/2023, 27., 35.–36. un 48. punkts.

⁹⁷ Apskats 02/2025, 91.–102. punkts.

⁹⁸ Īpašais ziņojums 26/2023, VI, 57.–63. un 98.–99. punkts.

Kohēzijas izdevumu pareizība

93 Kā ES finanšu ārējam revidentam saskaņā ar LESD mums katru gadu ir jāziņo par ES budžeta izpildi. Mūsu gada pārskatā ir iekļauta mūsu ticamības deklarācija par to, vai ES pārskati ir ticami un vai ES budžets ir izlietots saskaņā ar piemērojamajiem tiesību aktiem un noteikumiem. Gadiem ilgi mūsu darbs ticamības deklarācijas jomā ir parādījis, ka kohēzija ir ES budžeta joma, kurā ir visaugstākais kļūdu īpatsvars⁹⁹. Izdevumi galvenokārt ietver deklarēto izmaksu atlīdzināšanu. Saņēmējiem ir jāiesniedz pieprasījumi par izmaksām, kas tiem radušās, kopā ar apliecināšiem pierādījumiem. Saistītajām izmaksām un attiecīgajām darbībām jāatbilst bieži vien sarežģītajiem ES un valsts noteikumiem (piemēram, par attiecināmību, publisko iepirkumu un valsts atbalstu).

94 Dalītas pārvaldības gadījumā valsts un reģionālās (dalībvalstu) iestādes iesniedz Komisijai to veikto maksājumu sarakstus, kurus tās uzskata par atbilstīgiem ES finansējuma saņemšanai. Tās arī sniedz pārlicību par šo maksājumu pareizību, pamatojoties uz to pārvaldīto kontroles sistēmu darbu. Pēc tam Komisija atmaksā dalībvalstīm šos izdevumus.

95 Komisijas kohēzijas politikas izdevumu iekšējai kontrolei piemēro “vienotas revīzijas” pieeju. Tas sastāv no pārlicības sistēmas, kurā katrs kontroles līmenis (dalībvalstīs un Komisijā) balstās uz pārbaudēm, kas veiktas turpmāk minētajos līmeņos, ar noteikumu, ka šis darbs ir uzticams. Mērķis ir pārvaldīt pārkāpumu risku, vienlaikus saglabājot ES izdevumu pārbaudes izmaksas pieņemamā līmenī un līdz minimumam samazinot administratīvo slogu revidējamajām struktūrām. [6. attēlā](#) ir apkopoti galvenie kohēzijas nodrošināšanas un kontroles procesi.

⁹⁹ 2023. gada pārskats, 1.14. punkts; 2022. gada pārskats, 1.14. punkts; 2021. gada pārskats, 1.18. punkts; 2020. gada pārskats, 1.17. punkts; 2019. gada pārskats, 1.18. punkts; 2018. gada pārskats, 1.29. punkts.

6. attēls. Iekšējās kontroles pieeja kohēzijas izdevumiem

Avots: ERP, pamatojoties uz [Regulu \(ES\) 1303/2013](#).

Ticamības nodrošināšanas sistēma joprojām nav pilnībā efektīva

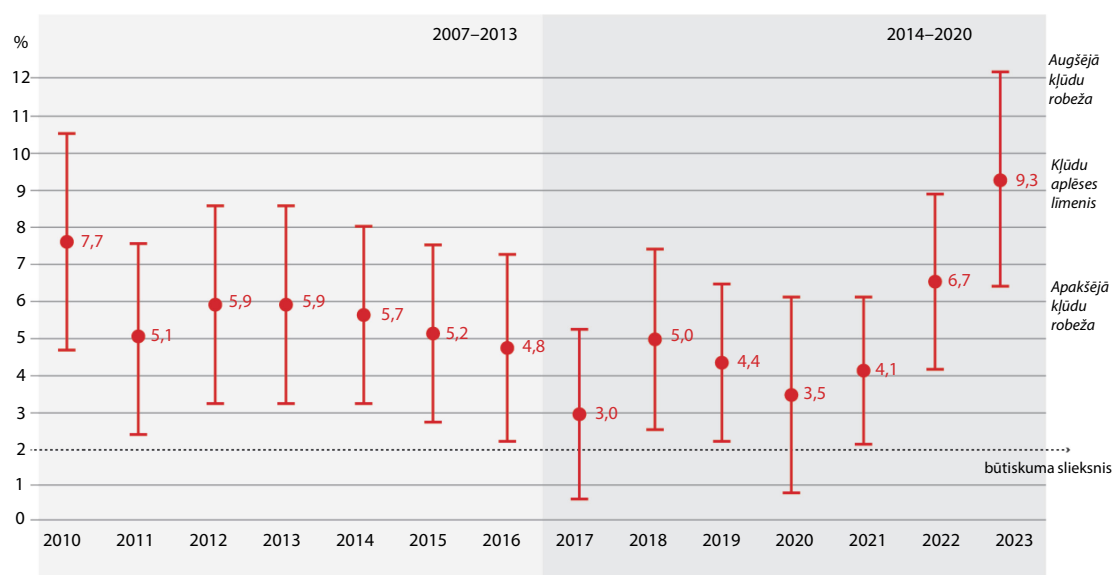
96 Komisijai vajadzētu būt pārliecinātai, ka pārvaldības un kontroles sistēmas darbojas efektīvi. Tomēr kvalitātes nodrošināšanas sistēmas efektivitāte ir atkarīga no dalībvalstu pārvaldības un kontroles sistēmās iesaistīto iestāžu un struktūru spējām. Tāpēc, īstenojot savu vispārējo atbildību par ES izdevumu likumību un pareizību, Komisija lielā mērā ir atkarīga no dalībvalstu iestāžu efektīvas darbības¹⁰⁰. Pildot savus uzraudzības pienākumus, Komisijai ir jānodrošina, ka ES līdzekļi tiek izmantoti saskaņā ar piemērojamiem noteikumiem¹⁰¹.

¹⁰⁰ Apskats 03/2024, 9. punkts.

¹⁰¹ Regula (ES, Euratom) 2024/2509, 63. panta 8. punkts.

97 Mēs secinājām, ka kļūdu līmenis, ko konstatējām un ziņojām par 2007.–2013. gada plānošanas periodu, bija ievērojami zemāks nekā iepriekšējā periodā¹⁰². Mūsu nesenā daudzgadu analīze¹⁰³ liecina, ka kļūdu līmenis 2014.–2020. gadā bija zemāks nekā 2007.–2013. gadā, bet saglabājās virs noteikumos noteiktā 2 % sliekšņa¹⁰⁴. Tas liecina, ka kvalitātes nodrošināšanas sistēma vēl nav pilnībā efektīva. Pēdējos divos gados mūsu aplēstais kļūdu īpatsvars ir ievērojami pārsniedzis 2 % sliekšni. Savos gada ziņojumos¹⁰⁵ mēs konstatējām, ka vairāki faktori rada papildu spiedienu uz dalībvalstu administrācijām un palielināja risku attiecībā uz to spēju nodrošināt, ka izdevumi ir regulāri. Šie faktori ietvēra ievērojamus papildu *REACT-EU* resursus, kas tika darīti pieejami, un 2014.–2020. gada attiecināmības perioda beigās. **7. attēlā** ir parādītas ERP kļūdu aplēses attiecībā uz kohēzijas izdevumiem kopš 2010. gada.

7. attēls. ERP kļūdu aplēses kohēzijas izdevumiem 2010.–2023. gadā

Avots: ERP.

¹⁰² Īpašais ziņojums 17/2018, 80. un 81. punkts.

¹⁰³ Apskats 03/2024, 30.–33. punkts.

¹⁰⁴ Komisijas Deleģētā regula (ES) 480/2014, 28. panta 11. punkts.

¹⁰⁵ 2023. gada pārskats, 6.17. punkts, 2022. gada pārskats, 6.17. punkts.

98 Vadošo iestāžu veiktajām ES finansējuma pieteikumu pārbaudēm ir būtiska nozīme centienos nodrošināt kohēzijas izdevumu pareizību. Mūsu revīzijas konstatējumi (**13. izcēlums. *izcēlums***) kopā ar revīzijas iestāžu un Komisijas veikto pārbažu rezultātiem liecina, ka kopumā vadošās iestādes vēl nav pietiekami efektīvas, lai mazinātu augsto objektīvo kļūdu risku kohēzijas izdevumos. Lielu daļu no mūsu konstatētajām kļūdām būtu bijis iespējams atklāt, un tās vajadzēja atklāt un izlabot. Tāpēc mēs esam uzsvēruši šīs nepilnības pirmā līmeņa pārbaudēs un to, ka Komisijai un dalībvalstīm ir jāpievērš lielāka uzmanība vadošās iestādes pārbažu efektivitātei¹⁰⁶.

13. izcēlums

ERP atklātās tipiskās kļūdas

Mūsu daudzgadu analīze (**apskats 03/2024**) liecina, ka mēs atkārtoti konstatējam kļūdas maksājumos. Tie paliek neatklāti dalībvalstu līmenī, neraugoties uz to administratīvajām un kontroles pārbaudēm. Mēs analizējām 2018.–2022. gada revīzijas rezultātus attiecībā uz kļūdu veidu un cēloni. Tipiskas kļūdas ir neattiecināmi izdevumi un projekti, kā arī neatbilstība valsts atbalsta un publiskā iepirkuma noteikumiem. Šīs kļūdas veidoja lielāko daļu no mūsu aplēstā kļūdu līmeņa¹⁰⁷.

99 Gadu gaitā mēs esam konstatējuši arī dažāda veida trūkumus, kam ir dažāda smaguma pakāpe revīzijas iestāžu darbā. Piemēram, to pārbaudes pietiekami neaptver tādus svarīgus aspektus kā krāpšana, interešu konflikts un valsts atbalsts. Projektu atlases un atbilstības kritēriju pārbaudēs ir nepilnības. Lielāko daļu mūsu konstatēto kļūdu revīzijas iestādes būtu varējušas atklāt, pārbaudot vienus un tos pašus darījumus. Tas samazina apmēru, kādā Komisija var paļauties uz revīzijas iestāžu darba rezultātiem¹⁰⁸. Mēs esam ieteikuši revīzijas iestādēm uzlabot to, kā tās plāno, veic un dokumentē savu revīzijas darbu.

¹⁰⁶ **Apskats 03/2024**, 48.–49. un 152. punkts.

¹⁰⁷ *Turpat*, 71. un 83. punkts.

¹⁰⁸ *Turpat.*, 56. un 59. punkts.

100 Komisija pārskata revīzijas rezultātus, par kuriem ziņojušas revīzijas iestādes, veicot dokumentu pārbaudes, kā arī veic uz risku balstītas atbilstības revīzijas. Mēs esam secinājuši, ka Komisijas veiktās atbilstības revīzijas ir visefektīvākais elements, lai atklātu pārkāpumus, kas nav konstatēti iepriekšējās pārbaudēs. Tomēr Komisija varētu panākt lielāku ietekmi, palielinot šo revīziju skaitu (pašlaik aptuveni 40 revīzijas gadā), lai labāk aptvertu daudzās iesaistītās iestādes¹⁰⁹.

101 Mēs esam secinājuši, ka ir nepieciešams vēl vairāk uzlabot veidu, kādā ticamības nodrošināšanas satvaru īsteno gan dalībvalstu iestādes, gan Komisija. Gan Komisijai, gan dalībvalstīm būtu jāpievērš lielāka uzmanība tam, lai nodrošinātu, ka vadošo iestāžu un revīzijas iestāžu kontroles ir efektīvas. Komisijas izaicinājumi ietver to aspektu precizēšanu, attiecībā uz kuriem juridiskais pamats nav pietiekami skaidrs (piemēram, ierosinot mainīt noteikumus), un pārliecināt dalībvalstis atturēties pievienot valstu noteikumus, kas ir stingrāki par ES tiesību aktiem¹¹⁰.

Nepilnības ir vērojamas gan kohēzijas nodrošināšanas, gan ANM atbilstības sistēmās

102 Kohēzijas finansējums galvenokārt ir balstīts uz atbalstāmo projektu izmaksu atlīdzināšanu. Saskaņā ar ANM pieeja ir atšķirīga: Komisija izmaksā līdzekļus dalībvalstīm par starpposma rādītāju un mērķrādītāju apmierinošu izpildi, pamatojoties uz sasniegtajiem rezultātiem, bet izdevumu, kas radušies galasaņēmējiem un īstenošanas struktūrām, atbilstība ES un valsts noteikumiem nav nosacījums, lai dalībvalstis saņemtu ANM maksājumus. Dalībvalstīm ir jāievieš efektīvas kontroles sistēmas, kuras pārbauda Komisija. Mēs konstatējām, ka Komisija uzlaboja savas revīzijas par dalībvalstu kontroles sistēmām, taču tā joprojām nespēja sniegt pietiekamu pārliecību par to efektīvu darbību. Turklāt mēs konstatējām, ka Komisija nevar koriģēt atsevišķus publiskā iepirkuma noteikumu pārkāpumus, ja vien tie nav tādi nopietni un dalībvalsts nenovērsti pārkāpumi kā krāpšana, korupcija un interešu konflikts. Tas nozīmē, ka ANM maksājumus var izmaksāt pilnībā pat tad, ja ir pieļauti publiskā iepirkuma pārkāpumi¹¹¹.

¹⁰⁹ *Turpat*, VI, 67.–68. un 154. punkts.

¹¹⁰ *Turpat*, 149.–150., 152.–153. un 157. punkts.

¹¹¹ *Apskats 02/2025*, 58.–62. un 72. punkts.

103 Tā kā ANM īstenošanas modelis (tostarp maksājumu nosacījumi) atšķiras no kohēzijas modeļa, mūsu veiktās līdzekļu pareizības revīzijas un līdz ar to arī mūsu veikto revīziju rezultāti nav tieši salīdzināmi. Tomēr mēs esam konstatējuši nepilnības dalībvalstu kontroles sistēmās gan attiecībā uz kohēzijas politikas fondiem, gan ANM.

104 Mūsu pārskata ziņojumā par pieredzi, kas gūta no ANM, tika uzsvērts, ka ANM atbilstības satvars un noteikumi par ES finanšu interešu aizsardzību nav pietiekami stingri. Ziņojumā norādīts, ka ir būtiski, lai turpmākie instrumenti netiktu izstrādāti un īstenoti veidā, kas kaitē pārskatatbildībai un pārredzamībai. Šādus riskus var mazināt, ja cita starpā: i) dalībvalstīs pirms īstenošanas sākuma ir ieviestas atbilstošas kontroles sistēmas; ii) nosacījumi, saskaņā ar kuriem dalībvalstis saņem maksājumus, ietver atbilstību ES un valsts noteikumiem; un iii) Komisija nosaka korektīvus pasākumus par ES un valsts noteikumu pārkāpumiem, un tos konsekventi piemēro visām dalībvalstīm¹¹².

Šo apskatu Revīzijas palāta pieņēma 2025. gada 12. jūnija sēdē Luksemburgā.

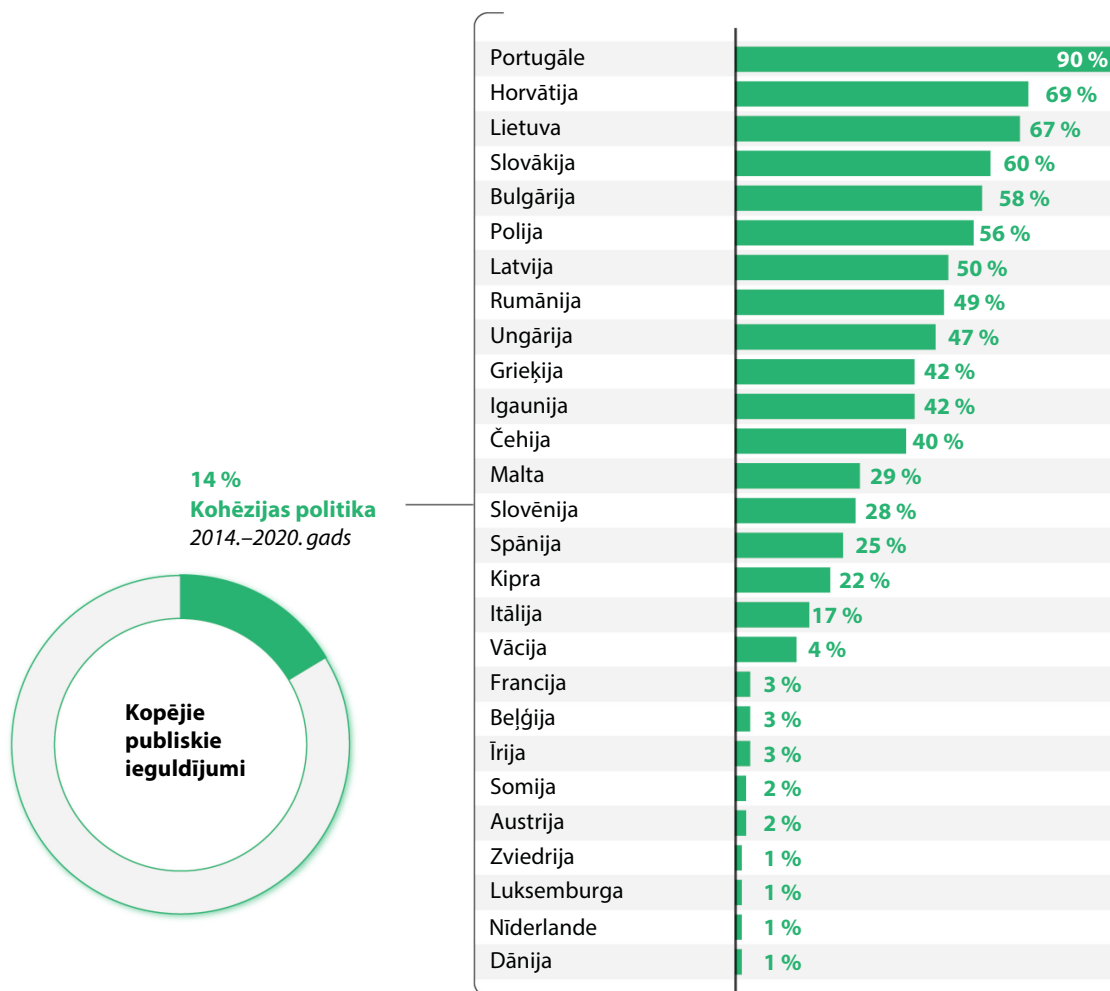
Revīzijas palātas vārdā —

Tony Murphy
priekssēdētājs

¹¹² Apskats 02/2025, 15.–19. punkts.

Pielikumi

I pielikums. Kohēzijas politikas īpatsvars procentos no publiskajiem ieguldījumiem katrā dalībvalstī (2014.–2020. gads)

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem.

II pielikums. Kohēzijas politikas ietekme uz atšķirību mazināšanu

01 Šajā pielikumā ir sniegts pārskats par diskusijām par to, kā kohēzijas politika ir veicinājusi reģionālo izaugsmi un ekonomisko konvergenci, un par to, kā novērst sociālo un ekonomisko nevienlīdzību visā ES. Mēs esam pārskatījuši Komisijas, Eiropas Parlamenta, ESAO analīzes, akadēmiskos pētījumus un makroekonomikas modelēšanas rīkus. Pielikuma beigās ir ieviesti galvenie faktori, kas ietekmē kohēzijas politikas efektivitāti.

Ieguldījums ekonomisko atšķirību mazināšanā

02 Pēdējo 30 gadu laikā kohēzijas politikas ietekme ir izraisījusi plašas akadēmiskas un politiskas diskusijas. Literatūrā ir izmantotas dažādas konceptuālas un analītiskas pieejas, kā rezultātā ir gūti dažādi konstatējumi, kas liecina par to, ka trūkst skaidras vienprātības par politikas vispārējo efektivitāti. Lai gan makroekonomiskās simulācijas parasti norāda uz pozitīvu ietekmi, to rezultāti ir atkarīgi no izmantotajiem pieņēmumiem. Tajā pašā laikā empīriskās analīzes ir devušas neviendabīgus rezultātus, vienlaikus atzīstot, ka ir grūti izmērīt ietekmi. Tomēr daudzi uzsver politikas potenciālu radīt būtiskus ieguvumus ar noteikumu, ka ir ieviesti efektīvas īstenošanas nosacījumi¹.

03 Attiecībā uz IKP pieaugumu ES Komisija ziņo, ka kopumā kohēzijas politikai pēdējo divdesmit gadu laikā ir bijusi pozitīva ietekme. Vislielākais pieaugums bija vērojams dažos no iepriekš mazāk attīstītajiem reģioniem, jo īpaši tajās dalībvalstīs, kas ES pievienojās pēc 2004. gada. Turpretī vairāki dienvidu reģioni piedzīvoja negatīva IKP pieauguma periodus, jo īpaši kopš 2008. gada finanšu krīzes, lai gan šī tendence nesen ir mainījusies².

04 Ekonomiskā konverģence visos ES reģionos ir bijusi nevienmērīga. Viens no galvenajiem rādītājiem, ko izmanto, lai novērtētu, cik lielā mērā IKP uz vienu

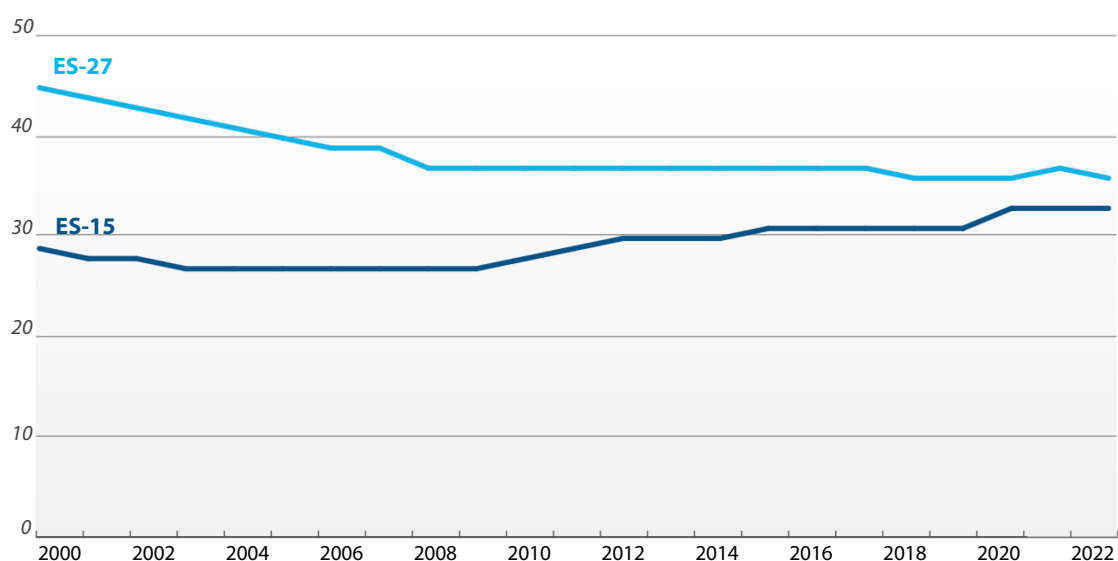
¹ Crescenzi, R. un Giua, M., *Different Approach to the analysis of EU Cohesion Policy*, 2016., 21.–23. lpp.; Darvas, Z. et al., *European Union Cohesion Project characteristics and regional economic growth*, Bruegel Working Paper, 2021., 2.–3. lpp.; Darvas, Z. et al., *Effectiveness of cohesion policy*, EP Policy Department on Budgetary Affairs, 2019., 9. un 24.–26. lpp.; Amendolagine, V. et al., *The impact of the European Cohesion Policy: a spatial perspective*, *Journal of Economic Geography*, 24. sējums, Nr. 4, 2024.; Crucitti, F. et al., *The Impact of the 2014–2020 European Structural Funds on territorial cohesion*, *Regional Studies*, 58. sējums, Nr. 8, 2024.

² SWD(2024) 79, 3. un 12. lpp.; Devītais kohēzijas ziņojums, 2.–5. lpp.

iedzīvotāju dažādos reģionos atšķiras, ir “variācijas koeficients”. Samazinājums norāda uz atšķirību samazināšanos (konverģence), savukārt pieaugums norāda uz pieaugošām atšķirībām. No 2000. gada līdz 2022. gadam šis rādītājs liecina, ka reģionālās atšķirības IKP uz vienu iedzīvotāju ES-27 valstīs ievērojami samazinājās, bet pēc 2009. gada nedaudz palielinājās ES-15 valstīs ([1. attēls](#)). Tāpēc šo vispārējo uzlabojumu lielā mērā veicināja augšupēja konverģence austrumu reģionos³.

1. attēls. ES-27 un ES-15 valstu IKP uz vienu iedzīvotāju (PSL) reģionālās atšķirības

(Variācijas koeficients,
% no vidējā rādītāja)

Piezīmes: PPS = pirktspējas līmenis. Reģionālās atšķirības mēra NUTS-2 reģionu līmenī.

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem.

05 Ekonomiskās konverģences modeļi atspoguļo valstu atšķirīgo dinamiku. Piemēram, lielāks pieaugums austrumu dalībvalstu galvaspilsētu reģionos bieži palielina atšķirības šajās valstīs. Portugālē reģionālā konverģence izrietēja no iepriekšējās lēnākās izaugsmes agrākajos reģionos ar augstu darbības līmeni. Savukārt Francijā pieaugošās reģionālās atšķirības bija saistītas ar lēnāku IKP uz vienu iedzīvotāju izaugsmi reģionos ar sākotnēji zemāku IKP⁴.

06 Komisija sagaida, ka kohēzijas politikai arī turpmāk būs ilgstoša pozitīva ietekme uz ekonomiku kopumā. Pamatojoties uz *RHOMOLO* modeli, ES IKP līdz 2030. gadam varētu būt par 0,9 % lielāks un līdz 2043. gadam vēl par 0,6 % lielāks, ņemot vērā kohēzijas

³ [Devītais kohēzijas ziņojums](#), 5.–12. lpp.

⁴ *Turpat*, 9. lpp.

investīcijas, kas veiktas 2014.–2020. gadā un 2021.–2027. gadā. Paredzams, ka šī pozitīvā ietekme uz IKP būs īpaši labvēlīga valstīm, kas saņem lielāku kohēzijas finansējuma summu, kā arī attīstītākām valstīm, palielinot saimniecisko darbību lielāka eksporta dēļ⁵.

Sociālās un ekonomiskās nevienlīdzības novēršana reģionālā līmenī

07 Mazāk konkurētspējīgiem reģioniem var būt ievērojams neizmantots ekonomiskais potenciāls. Tomēr, ja šie reģioni saskaras ar ilgtermiņa stagnāciju, strukturāli šķēršļi apgrūtina to ekonomisko atveseļošanos, darbvietu radīšanu vai dzīves līmeņa uzlabošanu. Ja atšķirības netiek novērstas, tās ierobežo sociālās un ekonomiskās izredzes. Laika gaitā šis progresa trūkums var kļūt par stagnācijas ciklu (pazīstams kā attīstības slazds), ko raksturo vājš ražīgums un darbvietu radīšana, kā arī nepietiekamas inovācijas spējas. Turklāt šādi reģioni var attīstīt neilgtspējīgu atkarību no valsts un ES finansējuma⁶.

08 Attīstības slazdi var ietekmēt ne tikai mazāk attīstītos reģionus, bet arī turīgākus reģionus, kuriem ir grūtības saglabāt konkurētspēju un izaugsmi. Tie ir īpaši izplatīti lauku un rūpniecības apvidos. Lai gan investīcijas pilsētās ir veicinājušas to ekonomisko attīstību, tās ir arī palielinājušas reģionu iekšējās atšķirības, vēl vairāk atstājot novārtā citus reģiona reģionus. Pieredze liecina, ka Centrāleiropas un Austrumeiropas reģioni lielākoties ir izvairījušies no attīstības slazdiem. Tomēr, pārejot uz [vidēju ienākumu līmeni](#), to ekonomiskā izaugsme var palēnināties, tādējādi palielinot risku nonākt attīstības strupceļā⁷.

⁵ Turpat., 2024., XVIII. lpp.

⁶ Diemer, A. et al., *Forging a sustainable future together, Cohesion for a competitive and inclusive Europe, Report of the High-level Group on the Future of Cohesion Policy*, 2024., 7.–8., 13. un 25. lpp.; *The Regional Development Trap in Europe, Economic Geography*, 98. sējums, Nr. 5, 2022.; ESAO, *Promoting Growth in All Regions*, 2012., 15.–16., 19. un 43. lpp.

⁷ Diemer, A. et al., *Forging a sustainable future together, Cohesion for a competitive and inclusive Europe*, 13. lpp.; *The Regional Development Trap in Europe*; Filippetti, A. and Spallone, R., *Cohesion Policy for Escaping the Middle-Income Trap*, 9. nodaļa, 2023.

09 Kohēzijas politiku ietekmē arī pašreizējās būtiskās pārmaiņas, tostarp zaļā un digitālā pārkārtošanās, demogrāfiskās pārmaiņas, krīzes, piemēram, Krievijas agresijas karš Ukrainā, un pieaugošā globālā nenoteiktība, piemēram, tirdzniecības spriedze, konkurētspējas problēmas un ģeopolitiskais spiediens. Tā kā šie jautājumi neietekmē visus reģionus vienādi, pašreizējos pētījumos ir uzsvērts, cik svarīgi ir izvairīties no nevienlīdzības padziļināšanās⁸.

Nosacījumi, kas ietekmē kohēzijas politikas ietekmi

10 Arvien vairāk tiek atzīts, ka reģionālās politikas iznākums lielā mērā ir atkarīgs no apstākļiem, kādos tā tiek īstenota, tostarp no valsts un reģionālo iestāžu kvalitātes, reģionā pieejamā cilvēkkapitāla veida un citiem teritoriālajiem resursiem. Šie faktori var ietekmēt kohēzijas finansējuma efektivitāti un var palīdzēt izskaidrot kohēzijas politikas rezultātu atšķirības starp dažādiem reģioniem un dalībvalstīm⁹.

11 Viens no faktoriem, kas ietekmē kohēzijas finansējuma efektivitāti, ir **institucionālā kvalitāte** – cik labi darbojas valsts un reģionālā administrācija un pārvaldība –, kas ir svarīgs veiksmes faktors. Reģioni ar efektīvām publiskām iestādēm labāk izmanto ES līdzekļus, ievēro tiesību aktu prasības un sasniedz savus attīstības mērķus¹⁰. Turklāt, lai panāktu efektīvu un lietderīgu politikas īstenošanu, ir svarīgi, lai atbildīgas un pārredzamas publiskās iestādes ievērotu tiesiskumu¹¹.

⁸ EPRS, *The future of EU cohesion: Scenarios and their impacts on regional inequalities - Cost of non-Europe*, 2024., 1.–5., 19. lpp.; McCann, P. un Ortega-Argilés, R., *EU Cohesion Policy: The past, the present and the future*, 2021., 21.–23. lpp.

⁹ Fratesi, U. un Wishlade, F., *The impact of European Cohesion Policy in different contexts*, *Regional Studies*, 51. sējums, Nr. 6, 2017, 819. lpp.; Di Caro, P. un Fratesi, U., *One policy, different effects: Estimating the region-specific impacts of EU cohesion policy*, 2021., 309. lpp.; Fratesi, U., *Constraining and Enabling Factors of a Successful Regional Policy in Europe*, *ZEW Discussion Papers*, Nr. 24–048, 2024., 2. lpp.

¹⁰ Mendez, C. un Bachtler, J., *The quality of government and administrative performance explaining Cohesion Policy compliance, absorption and achievements across EU regions*, 2024., 696., 698. lpp.; Becker et al., *Absorptive Capacity and the Growth and Investment Effects of Regional Transfers: A Regression Discontinuity Design with Heterogeneous Treatment Effects*, 2012., 2.–3. lpp.

¹¹ Rodríguez-Pose, A. un Garcilazo, E., *Quality of Government and the Returns of Investment: Examining the Impact of Cohesion Expenditure in European Regions*, *Regional Studies*, 49. sējums, Nr. 8, 2015., 1276–1277. lpp.; Kölling, M., *Journal of Contemporary European Studies*, *The role of (rule of law) conditionality in MFF 2021.–2027. and Next Generation EU, or the stressed budget*, 2022., 7., 10., 12. lpp.

12 Cilvēkkapitāls (ko mēra kā darbaspēka daļu ar vismaz vidējo izglītību) ir vēl viens svarīgs faktors, lai kohēzijas politikas finansējums būtu sekmīgs. Mazāk attīstītās teritorijās cilvēkkapitāla uzlabošana tiek uzskatīta par būtisku izaugsmes panākšanai¹².

13 Teritoriālais kapitāls – plašāks reģionam pieejamo publisko un privāto aktīvu kopums – ietekmē arī to, cik efektīvi kohēzijas politika sniedz rezultātus. Šie aktīvi ietver gan infrastruktūru, gan vietējos tīklus un inovācijas ekosistēmas. Pētījumi parāda, ka kohēzijas ieguldījumi infrastruktūrā darbojas vislabāk, ja reģioniem ir spēcīgi “nemateriālie” aktīvi, piemēram, zināšanas, sociālais kapitāls un institucionālā kvalitāte¹³.

14 Papildus reģionālajām iezīmēm tas, kā kohēzijas politika tiek koordinēta visā ES, un valsts un reģionālo pašvaldību līmeņi ietekmē to, cik efektīvi tā sniedz rezultātus. Daudzlīmeņu pārvaldības sistēmā būtiska ir laba **koordinācija**¹⁴.

¹² Di Caro, P. un Fratesi, U., *One policy, different effects: Estimating the region-specific impacts of EU cohesion policy*, 2021., 319. lpp.; Rodríguez-Pose, A. un Ketterer, T., *Institutional change and the development of less regions in Europe*, 2020.

¹³ Camagni, R., *Territorial capital and regional development: theoretical insights and appropriate policies*, 7. nodaļa, 2019.; Fratesi, U. un Perucca, G. *EU regional development policy and territorial capital: A systemic approach*, dokumenti reģionālās zinātnes jomā, 98. sējums, 1. izdevums, 2019.

¹⁴ ESAO, *Regional Governance in OECD Countries*, 2022., 74. lpp.; Bachtler, J. et al., *Understanding EU Cohesion Policy*, 2. nodaļa, 2013., 11.–12. lpp.

Saīsinājumi

ANM: Atveseļošanas un noturības mehānisms

ANP: Atveseļošanas un noturības plāns

CARE: kohēzijas rīcība bēgļu atbalstam Eiropā

CRII: Investīciju iniciatīva reaģēšanai uz koronavīrusu

EPRS: Eiropas Parlamenta Izpētes dienests

ERAF: Eiropas Reģionālās attīstības fonds

ESAO: Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija

ESF: Eiropas Sociālais fonds

ESF+: Eiropas Sociālais fonds Plus

FNLC: finansējumu, kas nav saistīts ar izmaksām

IKP: iekšzemes kopprodukts

KF: Kohēzijas fonds

KNR: Kopīgo noteikumu regula

KVAI: Konkrētām valstīm adresēti ieteikumi

LESD: Līgums par Eiropas Savienības darbību

RHOMOLO: Reģionālais holistiskais modelis

VII: Vienkāršotu izmaksu iespēja:

Glosārijs

Apguve: nereti procentos izteikts apjoms, kādā dalībvalstīm piešķirtie ES līdzekļi ir izlietoti attiecināmiem projektiem. Atveseļošanas un noturības mehānisma kontekstā tas, cik lielā mērā dalībvalstis ir saņēmušas ANM finansējumu no Komisijas, lai apmierinoši sasniegtu starpposma rādītājus un mērķrādītājus.

Atveseļošanas un noturības mehānisms: ES finansiālā atbalsta mehānisms Covid-19 pandēmijas ekonomiskās un sociālās ietekmes mazināšanai un atveseļošanas stimulēšanai, kā arī zaļākas un digitālākas nākotnes izaicinājuma risināšanai.

Eiropas Reģionālās attīstības fonds: ES fonds, kas stiprina ekonomisko un sociālo kohēziju Eiropas Savienībā, finansējot investīcijas, kas mazina reģionu atšķirības.

Eiropas Sociālais fonds: ES fonds, kura uzdevums ir radīt izglītības un nodarbinātības iespējas un uzlabot nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju stāvokli. Aizstāts ar Eiropas Sociālo fondu Plus.

Iekšzemes kopprodukts: valsts labklājības standarta rādītājs, kas balstīts uz attiecīgajā valstī saražoto preču un pakalpojumu kopējo vērtību (parasti viena gada laikā).

Kohēzijas fonds: ES fonds, kura mērķis ir samazināt ekonomiskās un sociālās atšķirības Eiropas Savienībā, finansējot investīcijas dalībvalstīs, kuru nacionālais kopienākums uz vienu iedzīvotāju ir mazāks par 90 % no ES vidējā līmeņa.

Kohēzijas politika: ES politika, kuras mērķis ir samazināt ekonomiskās un sociālās atšķirības starp reģioniem un dalībvalstīm, veicinot darbvietu radīšanu, uzņēmumu konkurētspēju, ekonomikas izaugsmi, ilgtspējīgu attīstību, kā arī pārrobežu un starpreģionālo sadarbību.

Konkrētām valstīm adresēti ieteikumi: ikgadēji norādījumi, ko Komisija Eiropas pusgada ietvaros sniedz atsevišķām dalībvalstīm par šo valstu makroekonomikas, budžeta un strukturālo politiku.

Konverģence: process, kurā valstis ar zemākiem ienākumiem laika gaitā sasniedz valstis ar augstākiem ienākumiem.

Kopīgo noteikumu regula: regula, ar ko paredz noteikumus, kurus piemēro vairākiem ES fondiem dalītā pārvaldībā, tostarp tiem, kas atbalsta ES kohēzijas politiku.

Partnerības princips: kohēzijas politikas princips, kas nodrošina, ka reģionālās, vietējās, pilsētu un citas publiskās iestādes, pilsoniskā sabiedrība, ekonomiskie un sociālie partneri un attiecīgā gadījumā pētniecības organizācijas un universitātes tiek jēgpilni iesaistītas programmu sagatavošanā, īstenošanā un novērtēšanā.

Princips “nenodarīt būtisku kaitējumu”: princips, saskaņā ar kuru investīciju pasākumiem nedrīkst būt būtiska kaitīga ietekme uz vidi.

REACT-EU: programma *NextGenerationEU*, kas nodrošina papildu finansējumu esošajai kohēzijas politikai un Eiropas atbalsta fondam vistrūcīgākajām personām, lai atbalstītu atveseļošanu pēc Covid-19 krīzes, vienlaikus veicinot zaļo un digitālo pārveidi.

RHOMOLO: ekonomiskās simulācijas rīks, ko izstrādājusi Komisija un ko galvenokārt izmanto, lai novērtētu ES kohēzijas politikas ietekmi, tostarp reģionālo investīciju un strukturālo reformu ietekmi.

Vadošā iestāde: valsts, reģionāla vai vietēja publiska vai privāta iestāde, kuru dalībvalsts iecēlusi ES finansētas programmas pārvaldīšanai.

Vienkāršotu izmaksu iespēja: Pieve, ar kuru dotācijas summu nosaka, izmantojot tādas metodes kā vienības standarta izmaksas, fiksētas summas finansējums un vienreizējie maksājumi, nevis ņemot vērā atbalsta saņēmējam faktiski radušās izmaksas. Šīs pieejas mērķis ir samazināt administratīvo slogu.

ERP darba grupa

Šo apskatu sagatavoja ERP locekles *Annemie Turtelboom* vadītā II apakšpalāta, kas atbild par ieguldījumu kohēzijai, izaugsmei un iekļautībai. Uzdevumu vadīja ERP loceklis *Alejandro Blanco Fernández*, kuru atbalstīja locekļa biroja vadītājs *Călin-Ion Chira* un locekļa biroja atašejs *Juan Antonio Vazquez Rivera*, atbildīgais vadītājs *Friedemann Zippel*, darbuzdevuma vadītājs *Päivi Piki*, un revidenti *Marion Boulard*, *Sabine Maur-Helmes*, *Amelia Pădurariu* un *Plamen Petrov*. Grafiskā dizaina atbalstu nodrošināja *Alexandra Damir-Bînzaru*.

No kreisās: Juan Antonio Vazquez Rivera, Amelia Pădurariu, Plamen Petrov, Alejandro Blanco Fernández, Friedemann Zippel, Päivi Piki, Călin-Ion Chira, Marion Boulard.

AUTORTIESĪBAS

© Eiropas Savienība, 2025

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) atkalizmantošanas politiku nosaka ar [ERP Lēmumu Nr. 6–2019](#) par atvērto datu politiku un dokumentu atkalizmantošanu.

Ja vien nav norādīts citādi (piemēram, individuālās autortiesību norādēs), ERP saturs, kurš pieder ES, ir licencēts saskaņā ar šādu starptautisku licenci: [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licence](#). Tādējādi atkalizmantošana parasti ir atļauta, ja tiek sniegtas pienācīgas atsauces un norādītas visas izmaiņas. ERP satura atkalizmantošana nedrīkst sagrozīt tā sākotnējo nozīmi vai jēgu. ERP nav atbildīga par atkalizmantošanas sekām.

Jāsaņem papildu atļauja, ja konkrētā saturā attēlotas identificējamas privātpersonas, piemēram, ERP darbinieku fotoattēlos, vai ja tas ietver trešās personas darbu.

Ja šāda atļauja ir saņemta, tā atceļ un aizstāj iepriekš minēto vispārējo atļauju un skaidri norāda uz visiem izmantošanas ierobežojumiem.

Lai izmantotu vai reproducētu saturu, kas nepieder ES, var būt nepieciešams prasīt atļauju tieši autortiesību īpašniekiem.

Programmatūra vai dokumenti, uz kuriem attiecas rūpnieciskā īpašuma tiesības, proti, patenti, preču zīmes, reģistrēti dizainparaugi, logotipi un nosaukumi, nav iekļauti ERP atkalizmantošanas politikā.

Eiropas Savienības iestāžu un struktūru tīmekļa vietnēs, kas izvietotas domēnā europa.eu, ir atrodamas saites uz trešo personu tīmekļa vietnēm. Tā kā ERP šīs vietnes nekontrolē, iesakām rūpīgi iepazīties ar to privātuma un autortiesību politiku.

ERP logotipa izmantošana

ERP logotipu nedrīkst izmantot bez ERP iepriekšējas piekrišanas.

PDF	ISBN 978-92-849-5460-5	ISSN 2811-8243	doi:10.2865/0487537	QJ-01-25-041-LV-N
-----	------------------------	----------------	---------------------	-------------------

KĀ ATSAUKTIES

Eiropas Revīzijas palāta, [apskats 04/2025](#): “Kohēzijas politikas nākotne: jāņem vērā iepriekš gūtās atziņas”, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

Šis apskats sniedz idejas, lai sniegtu ieguldījumu notiekošajās diskusijās par nākamo kohēzijas politikas periodu, kas sākas 2028. gadā. Tajā apkopoti mūsu publicēto revīziju rezultāti, pārskati un atzinumi par dažādiem kohēzijas politikas īstenošanas aspektiem. Attiecīgā gadījumā tas salīdzina šos konstatējumus ar mūsu galvenajiem secinājumiem par Atveseļošanas un noturības mehānismu.

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis: +352 4398 – 1

Uzziņām: eca.europa.eu/lv/contact
Timekļa vietne: eca.europa.eu
Sociālie mediji: [@EUauditors](https://twitter.com/EUauditors)

**EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA**